ProARME

Anul III ● Nr. 1 (8) ● ianuarie-martie 2011

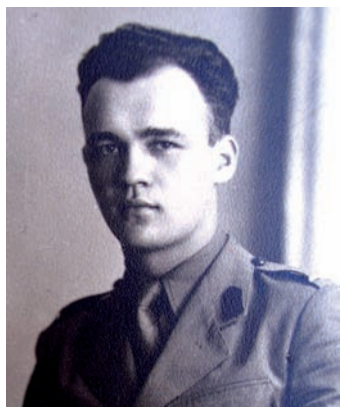
Revistă trimestrială de cultură militară și patriotică

Galeria eroilor neamului

pag. 13

pag. 9

Jurnal de război

Interviu

pag. 3

www.proarme.ro

Patria este norodul, iar nu tagma jefuitorilor (T. Vladimirescu)

Comentariul ediţiei

Aici, unde sunt toleraţi numai laşii

de Zalmo de Gikos

Sunt deja doi ani, iată, acum, în aprilie, de când am pus pe picioare proiectul ***ProARME***! Să vă mai spun cât sunt de fericit? Sau să vă spun de ce sunt aşa şi, mai ales, cum a luat naştere şi cum s-a conturat acestă idee? Şi, mai ales, în ce condiţii şi de ce? E încă prematur şi n-am s-o fac. Atâta spun, doar, că... Zalmoxis îmi şoptise deja, de ceva vreme, că, într-o bună zi, mai exact într-un... *apus de soare*, cineva – nu mi-a spus cine; poate fi foarte bine un idiot coleric sau/şi cu grave tulburări de personalitate (genul atins de aşa-zisul delir de grandoare!), o târfă de anticameră, genul spălăcit, lovită, la rândul ei, de sindromul Salomeei sau, la fel de bine, poate fi un mare strateg în politica de cadre, de ce nu? – îmi va trage preşul de sub picioare. Ori, mai grav, chiar mi se va da un brânci zdravăn, muncitoresc, tipic mioritic, şi mă voi duce de-a-mboulea, drept sub şenilele timpului. Aşa se face că, în loc să aştept cuminte, în rând cu surdo-muţii, până când voi trece în rezervă, cum îmi şi făcusem planul iniţial, acum vreo cinci ani, mi-am călcat pe răbdare şi, provocându-mi destinul cu un ceas mai devreme, am lansat această revistuţă; la urma urmei un moft, dar şi un vis al oricărui scriitor din patria lui Caragiale, nu? Acum, ce să zic, nu ştiu cam cu câţi ani înaintea... „inevitabilului" am dat-o la apă, dar, în orice caz, s-a întâmplat să fie exact la un deceniu, subliniez, exact la un deceniu de când devenisem ziarist cu acte în regulă. Şi aşa se face că acum, la un nou ceas aniversar, ca să mă exprim aşa, îmi permit să afirm că execuţiile, de obicei, le pun în aplicare laşii, experţii în loviturile pe la spate, şi, după cum bine se cunoaşte, aceştia nu au curajul să-şi privească în ochi rivalii – sau victimele – atâta vreme cât sunt în viaţă; ei juisează numai după ce servitorii le prezintă capul pe tavă, eventual îmbălsămat. Şi mai spun că ieşise de sub tipar numărul 6 per total al revistei de faţă, lucram deja la al 7-lea – cifră simbolică. Şi fiindcă suntem la acest capitol, adică la cifrele simbolice, eram în al 12-lea an al carierei de jurnalist; dacă pun şi lunile de stagiu, din vara-toamna lui 1998, cred că se împliniseră exact 12 ani când imbrohorul – ironia soartei!, sub forma unui lacheu de meserie, costumat în alb imaculat la ceasul acela – mi-a pus pe umăr năframa neagră. Fluierasem în biserică, mai bine zis criticasem dezintegrarea armatei române, şi mai bine zis a armei tancuri, în loc să dau din codiţă şi să urlu că e OK!, suntem pe drumul cel bun, cârmaciul face şi drege, îşi dă şi amărâtul lui de salariu pentru îmbunătăţirea normei de hrană a trăgătorilor la rame, numai să nu se scufunde barcazul etc. Prin urmare, venise vremea să plătesc şi, în ciuda avertismentelor inerente, trebuie să recunosc, mă încăpăţânasem să pedalez înainte, spre groapa cu hiene. Unii „diplomaţi" de peluză ar numi asta lipsă de orientare la teren. Eu unul prefer să mă abţin. Şi să mă eliberez, ca de atâtea şi atâtea ori în scurta sau lunga mea viaţă, scriind.

Grafica: Leonte Năstase

Prin urmare, am înţeles că se încheiase un ciclu şi că începea altul; azi, trebuie să constat că mulţi dintre aceia care-şi imaginaseră că, tăindu-mi craca de sub picioare, voi rămâne ca un copil de ţâţă fără biberon, s-au cam înşelat. Şi aceasta, în parte, întrucât, îmbătaţi pre-

continuare în pag. 7

ProARME
Revistă de cultură militară şi patriotică

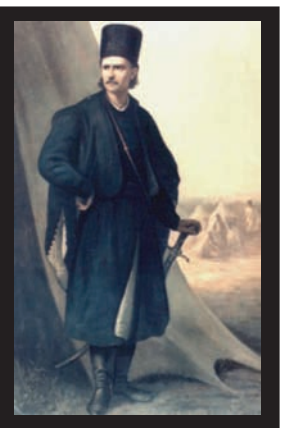
ISSN 2065-9903

Fondator: Bogdan DIDESCU
Redactori: Karola KIM
Marius VASILE
Tehnoredactare: Mara ŞOIMĂRESCU
Corectură: Rheea DELFI

Adresa redacţiei:
Oraş Fieni, str. Podişorului Nr. 8,
Jud. Dâmboviţa
Cod 135100

E-mail: *pro.arme@yahoo.com*
Telefon mobil: 0727.309.606
Tipărită la *RAWEXCOMS*
telefon 021.6443373

T. Vladimirescu.
Pictură
de Th. Aman

Se permite orice reproducere cu citarea sursei. Răspunderea juridică aparţine semnatarilor articolelor. Manuscrisele nu se înapoiază şi nici nu se publică dacă nu sunt interesante din punct de vedere istoric, militar sau cel puţin literar. Sunt avute în vedere cu prioritate materialele culese deja în fontul Times New Roman, caracter 14, preferabil cu diacritice.

Liviu Vişan, preşedintele Societăţii Scriitorilor Militari:

Presa militară nu a mai cunoscut, vreodată, o izolare ca acum

un interviu realizat de **Dan Gîju**

Problema, marea problemă a acestui interviu, comparativ cu mai toate celelalte publicate anterior în *ProARME*, este că a fost realizat prin e-mail, şi cu toate întrebările formulate dinainte, aşa că de eventualele replici imediate, care l-ar fi făcut mult mai viu, poate că şi mult mai interesant, nici vorbă. Un alt mare inconvenient, de data aceasta strict privitor la persoana mea, în calitate de iniţiator al dialogului, este acela că mă pune cumva între două focuri, risc asumat în alte condiţii, de astă dată însă nici măcar bănuit. Pentru că există în substanţa răspunsurilor la întrebările mele, la două dintre ele, mai exact, o provocare, ca să nu spun un atac direct la o anume persoană care, ca şi **Viorel Domenico** iniţial, ca şi intervievatul de la această pagină mai apoi, mi-a devenit şef la un moment dat. Unul în care, când eram mai mic şi mai necunoscător într-ale vieţii de jurnalist – şi militar, pe deasupra! – am tras şi eu după puterile şi posibilităţile mele de atunci (*prietenii* ştiu la ce mă refer), ca să am ocazia mai apoi să constat oarecum derutat, dar şi plăcut impresionat, într-un final, că dincolo de toate celelalte însuşiri şi împrejurări care-l aruncă pe bietul om *sub vremi*, cum zice cronicarul, atunci când există caracter nimic nu rămâne în coadă de peşte, cu atât mai mult o poveste ai cărei protagonişti au şansa să fie contemporani. Şi deschişi dialogului în termenii cei mai civilizaţi cu putinţă. Prin urmare nu-mi este teamă că după ce va citi acest interviu, persoana la care fac referire mă va privi cu duşmănie sau va interpreta mult mai subiectiv decât este cazul intenţia mea. Cu atât mai mult cu cât, nu neapărat întâmplător, ci după o succesiune logică oarecum prestabilită, urmează, în cazul în care nu are nimic împotrivă, să ne onoreze în numărul 2(9)/2011 al revistei noastre. Sau, dacă nu, printr-o replică adecvată absolut necesară pentru punerea la punct a detaliilor ce ţin de acum de istoria revistei *Viaţa armatei*.

În ceea ce-l priveşte strict pe invitatul de onoare din această pagină, cum şi în ce împrejurări l-am cunoscut, ce amintiri comune avem şi aşa mai departe, având în vedere că de câteva luni am şansa nesperată ca să mă confesez în *Litere*, publicaţia Societăţii Scriitorilor Târgovişteni, şi unde am apucat să scriu câte ceva, deja, despre unul dintre relativ numeroşii mei şefi de odinioară, nu mai insist aici. Vreodată, mai mult ca sigur, o să vină şi rândul... Mareşalului, cum mai este cunoscut **Liviu Vişan** în mediul literaţilor din armată. (D.G.)

– Propun să începem oarecum cronologic, domnule colonel, prin a vă ruga să faceţi o scurtă rememorare a... irepetabilului drum, de la copilul... sau hai să zicem de la elevul de şcoală generală Liviu Vişan la cel de ofiţer de infanterie al armatei române.

– La sfârşitul anilor şaizeci, ca orice adolescent cu capul în nori, visam să mă fac pilot militar. Mai mult sub influenţa lecturilor din **Antoine de Saint-Exupéry**: *Vol de nuit, Pilote de guerre, Terre des hommes*… Eram la Liceul teoretic din Buftea, unde o aveam dirigintă pe **Virginia Carianopol**, profesoară de română, nepoata poetului **Virgil Carianopol**. Ea m-a îndrumat şi pot să zic că mi-a cultivat iniţial bruma de talent liric nativ. Atunci mi-au apărut şi primele poezii în câteva reviste şi în două culegeri ale elevilor din licee, alcătuite de **Ion Crânguleanu** şi **Theodor Opriş**. Primeam drepturile de autor prin mandat

VIŞAN, Liviu, colonel (r.), arma infanterie, promoţia 1978. Licenţiat în filosofie şi jurnalism (1989). Născut la 18 octombrie 1953 în Baloteşti, Ilfov. Jurnalist la gazetele ***Înainte*** (1979-1982) şi ***La datorie*** (1982-1985), la revista ***Viaţa militară***, respectiv ***Viaţa armatei*** (1985-2001) ş.a. Redactor-şef al revistei ***Viaţa armatei*** 2000-2001. Fondator şi secretar de redacţie al publicaţiei sportive ***Steaua-sport magazin*** (1990-1997), alături de **Vlad Dorian**, **Constantin Ardeleanu**, **Emil Tănase** şi **Alin Savu** (redactor-şef). Împreună cu **Ion Petcu** ş.a. a întemeiat ziarul ***Românul*** (primăvara lui 1990). A fondat revista ***Gluma***, împreună cu **Valentin Leahu** (ofiţer de infanterie, colaborator al presei militare, ulterior ziarist în presa civilă), a fost secretar de redacţie la revistele ***Detectiv magazin*** (2000-2001) şi ***Lumea detectivilor*** (2002-prezent). A redactat şi îngrijit peste 20 de cărţi apărute la diverse edituri de stat şi particulare. Preşedinte (şi fondator) al Societăţii Scriitorilor Militari, director-adjunct al Bibliotecii Militare Naţionale (din 2001-2010). A publicat mai multe volume de poeme şi proză scurtă, mai importante fiind *Existenţa iubirii* (1988), *Numele focului* (1994), *Licenţioase, poeme de cazarmă* (2001).

poştal, o sută-două de lei, ceea ce reprezenta foarte mult pentru un elev de internat. M-a încercat chiar şi iluzia că se poate trăi din scris.

Am prins din plin perioada de dezgheţ. La chioşcuri se găseau ţigări *Papastratos*, *Kent*, *Chesterfield*, îl văzusem pe **Belmondo** la Studiourile cinematografice unde juca în *Mirii anului doi,* **Adamo** îmi răspunsese la o scrisoare printr-o poză cu autograf, am plecat de la Baloteşti cu bicicleta să-l întâmpin la aeroport pe **Nixon**, i-am făcut cu mâna, şi cum eram singur în zona aceea de la ieşire, mi-a răspuns, vă daţi seama, numai mie! ridicând mâna dreaptă cu degetul arătător în sus!!! Eram mare! Imaginaţia îmi ardea ca şpanul de magneziu. Am picat însă examenul de la Bobocu şi, pentru că locurile la universităţi fuseseră ocupate, în toamna lui '72, dupa ce se spulberase visul cu aviaţia, am dat examen şi am intrat la o şcoală postliceală de biblioteconomie. Aşa am ajuns bibliotecar, înainte de a deveni ofiţer! I-am avut colegi, la biblioteconomie, pe lângă **Nicolae Scurtu**, care avea să devină un reputat cercetător al istoriei literare, pe poeţii **Marian Drăghici**, **Lucian Vasiliu**, **George Calcan**, **Emil Niculescu** şi încă pe mulţi alţi tineri talentaţi. Discutam aprins despre starea poeziei şi cred că atunci s-a tranşat şi calea mea spre o zonă lirică mai puţin vizibilă, cum avea să aprecieze mai târziu **George Astaloş**, respectiv poezia licenţioasă.

– Care a fost momentul, mai exact relataţi împrejurările în care s-au separat apele, în sensul că desprinzându-vă de marea masă a ofiţerilor de infanterie, sortiţi câmpului de instrucţie, eventual statului major al vreunei unităţi mai mari sau mai mici, aţi ajuns în elita lumii culturale a armatei.

– În şcoala militară de ofiţeri de infanterie de la Sibiu nu m-am despărţit de

Tatăl poetului, locotenentul de artilerie Valentin Vişan, veteran, în curtea părintească de la Baloteşti (primul din stânga), împreună cu doi colegi şi bunicul, Nicolae Vişan (foto alăturat), veteran în Primul şi Al Doilea Război Mondial, prieten cu scriitorul Camil Petrescu. Nicolae Vişan a avut cinci copii dintre care patru băieţi, toţi ofiţeri în Armata Regală.

poezie. Colegii îmi spuneau **Tagore**. Mă ocupam de revista şcolii şi, ca să mai chiulesc de la instrucţie, lucram la bibliotecă unde, ca specialist, am pus la punct catalogul sistematic. Era un refugiu extraordinar. La repartiţie am ales Bucureştii. Dacă s-ar fi încolonat toată armata aş fi fost, în 1978, la absolvire, primul locotenent din formaţie: comandantul plutonului unu, compania întâi, batalionul unu, armata întâi! Nu prea se potrivea o asemenea poziţionare cu spiritul meu ludic amestecat cu multa melancolie, aşa că am virat-o rapid spre zona presei militare.

Frecventam Cenaclul de la Cercul Militar Naţional, condus la vremea aceea de **Alexandru Piru**. Acolo i-am cunoscut, între alţii, pe **Valeriu Pricină**, **Viorel Domenico**, **George-Florin Cozma**, **Lică Pavel**. Acesta din urmă este cel care m-a introdus în presa militară, la ziarul de armată *Înainte*. Obişnuiam să-i zic, în glumă, că măcar prin asta va rămâne în istoria presei militare sau poate chiar în istoria literaturii! Mulţumesc, **Pavelică**!

Ipostaze ale poetului Liviu Vişan: În 1988, la CMN, primind un autograf de la scriitorul G. Astaloş

– Ce alţi oameni v-au jalonat cariera aceasta... literară? Vreau să spun, care dintre poeţii şi artiştii vremii, civili sau militari, v-au fascinat, ca să zic aşa, cu prezenţa lor de spirit, cu personalitatea, cu opera lor, în fond?

– I-am cunoscut pe mai toţi poeţii generaţiei mele, în mai toate locurile de întâlnire, dacă vrei, consacrate. Am nişte parafraze după **Eminescu**, pe această temă: *Fiind boem, bodegi cutreieram* sau *Un cer de struguri dedesubt, deasupra cer de struguri...* De **George-Florin Cozma**, **Vasile Preda**, **Nicolae Boghian**, **Marius Nica**, **George Mihalcea**, **Vasile Ursache** m-a legat, însă, o prietenie mai mult decât literară. Aveam grupul nostru de la *Tismana* – un refugiu boem, pe Berzei, unde se amestecau poeţii cu pictorii şi cu lumpen proletariatul Epocii de aur. Vezi articolul semnat de **Vasile Preda** în *Observatorul militar,* în 2001, când m-am pensionat. Mi-a făcut acolo un elogiu, vorbind pe larg despre întâlnirile de la *Tismana*, despre tinereţea şi pasiunile noastre literare. Ne cunoşteau toţi chelnerii, nenică, dar şeful nostru, colonelul **Ion Jianu**, credea, într-o superbă naivitate, care desigur ne convenea, că e vorba de Mânăstirea Tismana, necum de o cârciumă de mâna a treia! Clădirea a fost demolată zilele trecute pentru a face loc unui bulevard. Zidurile ei vechi, pictate cândva de **Piliuţă** s-au năruit, cumva, şi peste amintirile noastre. Iar amintirile noastre au mai fost „năruite” şi de faptul că unii dintre colegi n-au văzut în acele întâlniri decât un prilej de metehne bahice. Nimic mai fals...

– Ce au însemnat cei 20 de ani petrecuţi la *Înainte*, dar mai ales la *Viaţa militară*, rebotezată mai apoi *Viaţa armatei*?

– Meseria de reporter mi-a oferit prilejul de a cunoaşte foarte mulţi oameni, fiecare cu destinul şi cu povestea lui. Mi-am făcut mulţi prieteni, în medii dintre cele mai felurite. Am cunoscut, astfel, şi foarte mulţi scriitori, de la nume importante în cultura română până la aspiranţi copleşiţi de sfială, aflaţi la intrarea în lumea literelor.

Spre deosebire de azi, legăturile ziariştilor militari cu personalităţi ale vieţii culturale erau mult mai apropiate, cordiale, benefice, în fond, pentru redacţii, pentru imaginea armatei, până la urmă. **Nichita Stănescu**, ca să dau un singur exemplu, era un apropiat al vieţii militare. Din păcate, această punte de legătură s-a subţiat mult în ultimul deceniu. Aproape s-a rupt. Presa militară nu a mai cunoscut, vreodată, o izolare atât de stupidă ca acum. Mare păcat!

– Aţi fost cel care a cam stins lumina la *Viaţa armatei*, atunci, în 2001. Hai să comentăm un pic vremurile acelea, nu prea faste nu atât pentru presa militară, în genere, cât pentru o anumită generaţie de jurnalişti militari care prinseseră ani de glorie şi acum trăiau prematur, unii dintre ei, un declin abrupt şi, iată, deşi au trecut aproape zece ani, deloc redresabil.

...În redacţia revistei* Viaţa militară, *în 1985, cu ocazia vizitei cosmonautului D. Prunariu (al doilea din stânga, jos). Ceilalţi sunt, din stânga-sus: I. Marinof, C. Strună, N. Boghian, Dan Rădulescu, V. Preda, J. Gheliuc, A. Mierluşcă şi I. Pelearcă

– Revista a mai apărut câteva luni după plecarea mea[1] iar în redacţie rămăseseră scriitori de valoare, ziarişti cu talent şi vocaţie care ar fi putut să o ducă mai departe în mod strălucit. Ştii foarte bine că în mod normal un post nu se desfiinţează dacă ocupantul său vremelnic pleacă din varii motive sau o instituţie – dacă se retrage conducătorul. Nimeni nu este de neînlocuit. La fel de bine ştii că nu eu am fost cel care a stins lumina la *Viaţa armatei.* Am făcut ce mi-a stat în putinţă, de la nivelul meu, pentru a împiedica o asemenea decizie regretabilă. Rapoarte, audienţe, memorii, expuneri de motive, discursuri, antecamere la patru ace, de la şapte dimineaţa. **Vasile Preda**, în mod deosebit, dar şi alţi foşti colegi legaţi sufleteşte de această publicaţie m-au susţinut în toate demersurile, dar vocile noastre nu mai erau auzite. Argumentele nu mai contau. Contau doar aerele mesianice ale şefului Trustului de Presă al Armatei şi suficienţa fals elegantă a Secretarului de Stat. Acesta din urmă a decis suprimarea revistei iar şeful Trustului, iniţiatorul de fapt al acestui demers, a executat cu satisfacţie şi fără tresărire decizia demonstrând, dacă mai era nevoie, că zicala „mai catolic decât Papa" se adevereşte întotdeauna în momente cheie, ca acesta. Dar ceea ce mi se pare mai grav e că au desfiinţat revista cu voluptate, trebuie să fac această remarcă amară, prezentând această ispravă, chipurile, ca pe o ofrandă cerută – ţineţi-vă bine! – de admiterea noastră în NATO. În ceea ce-l priveşte pe **Sorin Encuţescu**, n-aveam pretenţii mari şi nici iluzii multe nu-mi făceam, dar pe colonelul **Ion Petrescu** n-am să-l pot înţelege niciodată. În mod logic, el îşi tăia, practic, o cracă de sub picioare. Ce fel de comandant este cel care-şi desfiinţează, din proprie iniţiativă, subunităţile? A avut un dinte împotriva revistei, cred, pentru că nu s-a regăsit în atmosfera ei, pentru că nu s-a putut ridica niciodată la standardele sale oarecum elitiste. Era un spaţiu editorial unde nu avea acces, unde nu a putut pătrunde decât foarte greu, şi numai la insistenţele lui **Viorel Domenico**. De altfel, până la lovitura de graţie, **Petrescu** a mai avut câteva încercări de a desfiinţa revista. Când era la Direcţia Relaţii Publice şi răspundea de presă. A venit odată la un bilanţ şi i-a reproşat lui **Domenico**, cu ton de superioritate, că revista „e în derivă". Tocmai lui **Viorel**, culmea, singurul care îl publicase împotriva voinţei tuturor membrilor redacţiei. Aşa e viaţa! Pe urmă a inventat, tot de pe poziţia de la DRP, o publicaţie, un fel de contra-revistă, îmi scapă numele, ca să ne demonstreze, vezi bine, cum se face aşa ceva. În

...În 1996, la o aplicaţie, cu poetul N. Boghian

sensul cazon „vă arăt mişcarea cu explicaţii", proştilor! Revista lui demonstrativă era o varză. În plus, un singur număr costa cam cât bugetul nostru pe un an. După această pregătire de foc a prins, în stilul lui machiavelic, un moment când **Domenico** era în concediu şi i-a cerut şefului DRP, printr-un raport, desfiinţarea revistei *Viaţa armatei* şi înlocuirea ei cu acea struţocămilă, toată numai policromie, creaţia lui (chiar îmi pare rău că nu-mi amintesc cum se numeşte[2]). Am reuşit atunci să contracarez, pentru că am găsit înţelegere la generalul **Mihai Floca**. Aceste lucruri s-au uitat prea uşor şi întotdeauna am avut impresia că întrebarea despre desfiinţarea revistei noastre nu a fost niciodată pusă aceluia sau acelora care au hotărât-o. Suspiciunea a planat mereu, uneori direct acuzator, alteori doar insinuată dar nerostită, asupra celor care se străduiau să o salveze. Acum e târziu pentru a mai face clarificări sau pentru a îndrepta lucrurile. Şi pe cine ar mai interesa azi ce s-a întâmplat cu presa militară în urmă cu zece ani? Răul a fost făcut. Şi nu mă refer numai la revista noastră. Toate redacţiile şi publicaţiile Trustului de Presă al Armatei au avut de suferit. Mă durea inima şi mă întristam când vedeam în *Observatorul militar* derapaje de neadmis. Jurnalismul are nişte reguli precise, de

Ianuarie 2001, la CMN, cu ocazia conferirii premiilor revistei* Viaţa armatei, *în compania lui M. Floca, R. Voinescu şi Fl. Constantiniu

paginare, de titrare, de expresie. Toate acestea erau pur şi simplu ignorate. Nu mai conta decât imaginaţia celui a cărui poză de intelectual cu creionul la tâmplă nu lipsea niciodată de lângă editorial. Degeaba îi atrăgeam atenţia când confunda rubricile sau titlurile cu colontitlurile. Nu mă mai refer la conţinut. N-are rost. Fiecare număr de ziar era un soi de experiment care nu reuşea să găsească o anumită identitate. Ca să nu mai vorbesc de titlurile în limba engleză, menite, în viziunea lui, să arate lumii cât suntem noi de euroatlantici!

...Tot pe la începutul lui 2001, la sediul TPA, la o parolă cu, de acum regretaţii Radu Olaru şi Vasile Preda.

După părerea mea, **Petrescu** nu s-a putut ridica niciodată, din punct de vedere profesional, mai sus de competenţele unui corector de gazetă. Vina celor care l-au pus în postul acela e, bineînţeles, mai mare decât vina lui…

– Partea bună a aspectului, ca să spun aşa, apropo de ceea ce discutam înainte, e că murind *Viaţa armatei*, au renăscut, însă deloc cu forţa care fusese anticipată, alte două proiecte, chiar trei, aş zice... În primul rând, ca ordine a apariţiei lor, Societatea Scriitorilor Militari şi, aproape concomitent, una precedând-o ca idee, cealaltă ca realizare practică, revistele *Viaţa militară* (serie nouă) şi *Lumea militară*, prima editată de Trustul de Presă al Armatei, iar a doua de SSM. Haideţi să le luăm pe fiecare, pe rând, să vedem ce se mai poate reţine azi depre ele, ce impact mai au în armata tip NATO şi dacă vor reuşi, mai departe, nu atât să se impună, că pare o utopie, cât să supravieţuiască. Eventual dacă-şi mai au rostul într-o lume din ce în ce mai pragmatică, dar, paradoxal, tot mai săracă, inclusiv la nivelul spiritului. Săracă sau sărăcită...

– *Viaţa armatei* a fost mai mult decât o revistă. A fost o stare de spirit, de efervescenţă, de emulaţie. De-a lungul timpului, legăturile sentimentale care au sudat colectivul de redacţie s-au dovedit a fi mult mai puternice decât cele instituţionale. Am avut un cerc larg de prieteni şi de colaboratori valoroşi, de admiratori şi susţinători iar starea de spirit care ne-a caracterizat s-a menţinut şi după dispariţia revistei. Societatea Scriitorilor Militari nu face altceva decât să perpetueze acest spirit. Asociaţia noastră literară nu face altceva decât să le dea întâlnire, în diferite proiecte culturale, atât celor din anii de glorie, cât şi tinerilor talentaţi de acum, care se simt apropiaţi de viaţa militară, fie ea fantoma fostei reviste, fie starea de spirit invocata adineauri.

...În vara lui 2002, "acompaniat" de formaţia Circa 7, *al cărei textier este.*

– Sunteţi, lună de lună, în ultima zi de joi a lunii, mai exact, la Cercul Militar Naţional, amfitrionul tradiţionalului salon literar al SSM. Care este istoria acestei manifestări relativ discrete, dar de o încărcătură emoţională aparte, care grupează talente şi orgolii eterogene, o lume aparent la acelaşi numitor comun, adică armata, în realitate însă foarte diferită şi cu atât mai mult interesantă?

– Am fondat Societatea Scriitorilor Militari în anul 2002 împreună cu **Adrian Pandea**, directorul Editurii Militare, cu **Vladimir Zodian** şi cu **Ilie Manole**, cunoscuţi publicişti şi istorici militari. Peste 60 de scriitori ni s-au alăturat de-a lungul timpului şi am girat împreună apariţia a zeci de titluri. E un început bun! Cât despre Cenaclul Scriitorilor Militari, respectiv salonul literar la care facem referire are propria lui viaţă şi istorie. Existenţa lui în forma actuală şi regulile după care funcţionează au fost statuate de vechiul nostru coleg de redacţie, criticul literar, eseistul şi poetul **Radu Voinescu**. El conduce, cu multă exigenţă, acest cenaclu frecventat de scriitori din vechea gardă, precum **George Mihalcea**, **Grigore Buciu**, **Eugen Pelin**, **Marius Nica**, **Constantin Ardeleanu**, **Liviu Zanfirescu**, **Felicia Anghel**, **Vasile Moldovan** şi mulţi alţii, dar şi de poeţi tineri precum **Octavian Mihalcea** sau **Horia Mocanu**. Aşa se face că ultima zi de joi a fiecarei luni devine o pagină de prietenii literare.

– Vorbiţi-mi despre următoarea activitate mai importantă a Societăţii Scriitorilor Militari... Ce aveţi, practic, pe agenda de lucru?

– În fiecare primăvară, de zece ani încoace, organizăm o expoziţie de pictură şi grafică de carte semnată de **Alex Ivanov**, poet, membru şi el al Societăţii Scriitorilor Militari. Pe la sfârşitul lui mai, te invităm la vernisaj. Nu ducem lipsă nici de proiecte, nici de optimism.

– În concluzie, domnule colonel, cum credeţi că va fi vremea, mâine, în lumea literaţilor militari? Dacă va mai exista o astfel de lume, desigur...

– Îi privesc pe tinerii noştri confraţi cu speranţă şi încredere. Iscăliturile din viitor le aparţin şi, ca să-l parafrazez pe **Noica**, aceia care sunt în stare să se povestească, povestească-se!

---

[1]Nu a mai apărut deloc. A apărut, în schimb, oarecum compensatoriu, suplimentul literar al săptămânalului *Observatorul militar*, până prin vara lui 2004, intitulat *Desant XXI* (n. D.G.);

[2]Este vorba, cred, despre *Panoramic militar* (n.D.G.).

Urmare din pag 2

matur la ideea că mai căzuse în ţărână un cap, au pierdut din vedere că fusesem, totuşi, cel puţin până-n momentul acela, un ziarist. Or, cu un ziarist, fie acesta, pe deasupra, şi „pădurar", vorba unui vechi camarad de arme, azi pensionar, trebuie procedat altfel decât cu eunucii de rând. Întrucât, deşi purtător de epoleţi, el e şi nu e chiar un soldat oarecare din nenorocita asta de ţară, de armată, de adunătură de troglodiţi... Fie şi pentru simplul motiv că, în afară de sabia mai mult sau mai puţin tocită a soldatului valah de la începutul mileniului trei, el mai are-n dotare (unii sunt convinşi că de la Dumnezeu!) o a doua armă deloc de neglijat pentru cei capabili să mai şi gândească, anume – cuvântul, condeiul, călimara cu cerneală... Or, cu aşa ceva trebuie să fii tare atent. Nu, zău! Asta dacă, mă rog, cum spuneam... *Căci rămâne limba, deşi moare graiul*, nu-i aşa? Plus că *scripta manent*... Este, cum ar veni, ca în *La steaua*, singura poezie a lui **Eminescu** pe care, nu ştiu de ce, am avut inspiraţia să o memorez şi să o pot recita oricând, la orice oră, integral: *...Icoana stelei ce-a murit/ Încet, pe cer se suie,/ Era pe când nu s-a zărit,/ Azi o vedem şi nu e*... Oare, câţi tirani atotputernici la vremea lor n-au rămas între filele istoriei în trista lor nuditate, deşi au trecut secole de la dispariţia lor fizică, doar pentru insignifiantul fapt că au scăpat din vedere un singur condei, unul singur din sutele care-i întreţinuseră cu frenezie focul sub pirostriile cu osanale cât timp fusese capabil să taie şi să spânzure pe moşia lui?

Biroul unde, în aprilie 2009, s-a născut "ProARME"

Dar uite că m-am luat cu vorba şi am uitat că plecasem de la proiectul ***ProARME***... O publicaţie despre care profit de ocazie ca să mai adaug că a apărut din mari greutăţi, între altele, întrucât nu am avut corector, deşi în caseta redacţională figurează cineva (au fost pagini date la tipar, uneori, nerevizuite nici măcar o singură dată), căci problemele profesionale, uzina de la care luam bănuţii necesari ca să trăim ne „fura", efectiv, tot timpul, la toţi. Iar cei cărora le mai rămânea câte o fărâmă de secundă în plus pe undeva, tehnoredactorul de pildă, deşi ambil şi oarecum interesat, nu avea nici el mare lucru la dispoziţie, cu atât mai mult chef, ca subsemnatul, ca să-şi depăşească atribuţiunile pe gratis, din entuziasm, pentru... glorie sau pentru altceva asemănător. În afară de asta, cei doi-trei tineri pe care m-am bazat iniţial, în naivitatea mea crezând că le ofer şansa unei diversităţi frumoase în viaţa lor oarecum searbădă, petrecută mai mult în faţa netului, în bârfă sterilă cu internauţii ori în barurile afumate, de la periferii – e drept că, uneori, şi în buricul târgului, când sunt în bani –, descântând până la disperare câte un pahar cu *Coca-cola*, în aromă de etnobotanice şi parfum de dansatoare la bară, la chefuri ieftine, m-au abandonat când mi-a fost lumea mai dragă, învăţaţi fiind să-i rog, să insist, să aştept..., de parcă eu mai am timpul lor. Ca un înţelept ce am devenit între timp, i-am înţeles, totuşi, şi nu am insistat pentru că, la urma-urmei, nici eu n-am fost mai breaz în tinereţea mea. Deşi poate că altfel aş fi procedat dacă mi s-ar fi oferit pe tavă o astfel de ocazie. Dar nici nu am disperat. Şi, pe scurt, mi-au fost alături tot „bătrânii", ca să zic aşa, regretatul colonel Mitică Rădulescu – cel mai longeviv, cândva, redactor-şef al revistei *Viaţa militară* şi singurul ofiţer al armatei române comuniste căsătorit cu o negresă – căruia, dacă nu ar fi existat proiectul *ProARME*, nu aş fi găsit niciodată timpul şi banii pentru benzină ca să-i fac o vizită la Izvoare, de unde m-am întors cu o bogată fototecă şi cu un material documentar efectiv valoros pentru mine, ca ziarist militar, apărut în nr. 2/2009 al revistei (vezi, eventual pe www.proarme.ro). Alte promisiuni, din păcate, au rămas neonorate, dar azi, când, totuşi, încetul cu încetul, s-a adunat câte ceva, nici că mai contează. Şi apropo de cohorta „bătrânilor", cu toţii reprezentanţi ai unei generaţii care nu ştie să te lase la greu, după nea Mitică s-a încolonat, fără a şti unul de celălalt, colonelul Octavian Covaci, care în februarie trecut a prins al şaptelea prefix la buchetul vieţii (La mulţi ani!, maestre), apoi inginerul Zaharia Potârniche, nonagenar şi... poet, cu Stella Perdix, soţia sa – nu mai puţin venerabilă şi o poetă destul de interesantă pentru lumea de azi –, pe care l-am cunoscut graţie venerabilului Ioan Leonte, general de brigadă (r), personaj de roman (*Laleaua galbenă* sau *Războiul lupilor păduchioşi*, încă nu m-am decis, din care am publicat două episoade până acum, în primele numere; sper să-l pot temina într-o bună zi!). Evident, sunt doar câţiva, nu prea mulţi, că revista are un tiraj confidenţial – însă, atenţie, nu mai confidenţial decât îl are revista Universităţii Naţionale de Apărare (până să aflu ce tiraj are revista aceasta, *ProARME* apărea în mult mai multe exemplare, triplu decât acum!) –, dar cu ei alături am trăit mereu frumoasa iluzie că pot câştiga un război. Ca atare, ce-mi pot dori mai mult?

*

Acestea fiind zise, cu alte cuvinte, acum, că m-am descărcat cât de cât, să trecem la lucruri serioase. Şi fiindcă tot am pomenit de război imediat mai sus, simt nevoia să vă mărturisesc aici şi acum că, efectiv, am început să-mi doresc războiul. De ce? Aşa, pur şi simplu! Sau poate că nu chiar pur, cu atât mai mult simplu. Dar ceea ce vreu să spun are ca sigur punct de plecare, între altele, faptul că de circa 25 de ani, din 1986, adică, de când am absolvit şcoala de ofiţeri, călătoresc regulat cu trenul, cu metroul, cu autoturismul, pe jos, circa 200 de kilometri, iar de 13 ani fac

asta zilnic; adică, vreau să mai spun, mă uit şi văd (văd uneori şi fără să mă uit!), aud, pipăi, adulmec, meditez şi, de multe ori, chiar am fasta-nefasta senzaţie că înţeleg. Şi ce înţeleg? Păi, de cele mai multe ori înţeleg că lumea din jurul meu e deja putredă, pasiv-adormită, troglodită, beată de indiferenţă, strivită de bătrâneţe, ofilită, trândavă, sastisită, ruginită, cocoşată, rebutată, nu-şi mai găseşte rostul; ce mai!, o lume anapoda, numai bună de dat la... casare. Şi nu ştiu când, dar intuiesc perfect cum, mi s-a inoculat ideea că, Dumnezeu să mă ierte!, numai un eventual şi crâncen război ne va mai salva. Culmea este că fiind mai mult decât convins de repetabilitatea istoriei, nici nu-mi fac probleme că nu va veni acest război. Atâta doar, că sper să fiu încă tânăr când va veni, ca să pot purta o armă, să mă bat, eventual să cad ca un erou. Da, exact aşa, dacă e un lucru pe care nu mi-l doresc, acesta e, să nu cumva să fiu atunci, când va suna ceasul, un biet bătrân lichidat printre primii, la primul val, ca balast nefolositor, o dată cu copiii de ţâţă şi cu femeile inapte pentru un viol în grup. Da, cunosc foarte bine, puii de hienă, maeştrii în arta destructurării şi a dizolvării neamului românesc vor pune din nou, la maximum, muzica aceea străveche, deja, pentru unii dintre noi, deşi a mai fost pusă şi la 1870, şi la 1900 şi cu atât mai mult după 1920 şi chiar mai recent, cum că de acum gata, adio războaie de cucerire! Eventual războaie pentru... implementarea păcii ce vor mai fi, dar nici acelea prea multe că pacea este deja o banalitate acum, în întreaga lume şi îndeosebi aici, în spaţiul carpato-danubiano-mă rog..., într-un singur şi preţios cuvânt – european. Ei, numai că eu tocmai fiindcă sunt perfect documentat asupra acestor aspecte – între altele am citit toată presa militară românească, de la 1829 până azi –, aş face pe dracu-n patru să întăresc armata ţării. Cu tot cu serviciile ei speciale. Material, moral şi numeric. Discret, bine-înţeles, cât se poate de discret. Şi, dacă tot ar fi să fie după mine, până una alta, leaş ordona, la fel de discret, în primă fază, comandanţilor noştri mai mult sau mai puţin competenţi, spionilor noştri din teatrele de operaţii, ca în primul rând pe soldaţii talibani, pe strategii lor să-i copiem, abia apoi pe americani. Pentru că viitorul nostru război va fi precum al lor... De fapt, precum al lui **Mircea cel Bătrân** şi **Vlad Ţepeş**, al lui **Ştefan cel Mare**, eventual, dar adaptat condiţiilor tehnice de azi. De la ceceni, de la vietnamezi şi cubanezi, de la sârbi, de la toate naţiile oropsite ale lumii aş lua lecţii şi le-aş copia regulamentele de luptă, dar nu de la cele învinse deja, ci de la cele cu sânge iute, încins, răzbunător. Cu atât mai mult aş insista să fac asta cu cât mi s-ar cânta mai tare, la ureche, refrenul insidios al zădărniciei. Căci, nu-i aşa, cine are interes ca să tolereze aici, la Gurile Dunării, la cepul butoiului cu pulbere al Europei, mai bine zis, un astfel de neam, un instigator la vigilenţă, un soldat adevărat, la urma urmei? Aici sunt toleraţi numai laşii, „respectaţi" trădătorii, mângâiaţi pe epoleţi şi trecuţi pe monumentul eroilor doar sperjurii, cozile de topor, mercenarii...

Deci nu mă mir. Dar nici nu disper. Nu mă mir nici când văd precum odinioară **Preda Buzescu**, apropo de poemul lui **Bolintineanu**, cum floarea ţării piere prin văile Europei îmbuibate, în vreme ce aici, acasă, braţul ei zis cândva înarmat este umilit în halul în care este. De către toată lumea, aproape, fără jenă, adică începând cu zilierul din mahalalele sordide ale Capitalei şi terminând cu politicianul scrobit din Palatul Parlamentului. Şi totuşi, ca om de condei, eu nu-mi pot permite să sper şi să tac. Cu atât mai mult azi, când observ cu ochiul liber că armata română este mai nepregătită ca oricând pentru misiunea ei fundamentală. Proporţional vorbind, este mai nepregătită şi mai bulversată cu mult mai mult decât în Al Doilea Război Balcanic, cel din 1913, când soldaţii ei erau încălţaţi cu opinci, iar la pantaloni şi la carabină, în loc de curele din piele sau chingă, aveau sfoară (funie) de cânepă. În vreme ce caii de rechiziţie se dovedeau în teren prea firavi şi jigăriţi pentru hamurile achiziţionate de stat, nou-nouţe, ce-i drept, dar deloc utile în acele condiţii. Ca să nu mai spun că după trei ani de... intense pregătiri, adică în Primul Război Mondial ce va urma imediat după aceea, aveam tunuri, dar nu aveam obuze, aveam mitraliere, dar nu ştiam să le mânuim (vorbesc de prima parte a campaniei), iar ce ştiam noi să mânuim, în speţă lancea şi ghioaga, nu mai făcea faţă mitralierelor germane. Deşi Dumnezeu ne este martor că am încercat la Robăneşti, la Prunaru şi aiurea. Ca în Al Doilea Război, tot mondial, în plin *Blitzkrieg*, noi să facem excursii la Stalingrad per pedes apostolorum ori cu căruţa, în cazurile mai fericite, şi ca de obicei cu cai de rechiziţie, în traducere nişte gloabe numai bune de dat la reformă, şi care de altminteri au murit, nevinovate, prin şleaurile nenorocite din imensul imperiu al ţarului roşu, în vreme ce armatele cu adevărat pregătite parcă trăiau în viitor, în orice caz însă nu cu capul în nori. Ca acum, în era războiului cosmic, proporţional vorbind, să constatăm că diferenţele unde nu s-au păstrat s-au adâncit, poate chiar mai grav... Căci ce altceva mai avem noi în afară de *kalaşnicoave*? *Kalaşnicoave* şi atât, din păcate!... Şi mai grav decât în întreaga noastră istorie, excepţie făcând, poate, perioada fanariotă, cel mai la pământ este moralul pionului de rând, al potenţialului soldat, voinţa de luptă şi, mai ales, de sacrificiu pentru un ideal. Dar chiar şi fizic, forţa combativă este ca şi inexistentă, cu atât mai inexistentă cu cât carnea de tun slugăreşte prin Italia, Spania etc., şi trebuie să fii complet idiot ca să mai crezi că – exceptându-i pe voluntarii de meserie, şi aceştia nu prea mulţi, şi pe eventualii aventurieri – puii de valah se vor întoarce, la o adică, să-şi pună pielea la saramură pentru vreun petec de... moşie, ca să nu spun direct pentru blana ursului din pădure. Iar aliaţii de care se face atâta caz, azi ca şi ieri, ne-au jucat demult la cazinourile din Las Vegas sau de aiurea, ca odinioară la Moscova, la Ialta, la Malta sau pe vreun portavion din Pacific... Într-un eventual conflict de anvergura celor de care vorbeam, nu ne vor fi mai utili şi nu ne vor da mai multe garanţii decât ne-au dat Franţa şi Anglia în urmă cu şapte decenii, adică vorbe politicianiste şi cam atât, eventual ceva împrumuturi cu dobânzi exorbitante, scadente în primii doi-trei ani după trecerea conflictului, pentru refacere, care să ne lege şi mai strâns de ţăruş. În fine, nu mai insist, citiţi presa din anii 1920, începând, să vedeţi în ce hal de sărăcie şi de disperare ne-au adus... aliaţii.

Şi cu toate acestea, fiindcă am pornit de la un moment oarecum aniversar, voi încheia optimist; în orice caz, într-o notă mai puţin încrâncenată, de care nu m-aş fi simţit capabil acum o jumătate de pagină. Iar concluzia trebuie să fie – deşi idioţii vor rânji iarăşi strâmb, ştiu asta, căci nu vor înţelege nimic – în spiritul lui **Radu Gyr**: *...Nu eşti înfrânt atunci când sângeri,/ nici ochii când în lacrimi ţi-s,/ adevăratele înfrângeri/ sunt renunţările la vis*.

La mulţi ani!, *ProARME*... Iar cititorilor tăi, o primăvară frumoasă, cum nu a mai fost alta!

Un cronicar (in)voluntar

pe frontul Moldovei: sublocotenentul Costin Sitaru

Protagonistul acestor pagini, **Constantin Sitaru** (n. februarie 1923, comuna Iancu Jianu, Olt), azi maior (r.), iniţial ofiţer activ de geniu, specialitatea pionieri, promoţia 1943, Bucureşti, este – ceea ce se cheamă – un personaj. A cărui viaţă devine cu adevărat interesantă, ca a multor altora din generaţia sa, din momentul când capătă statutul de combatant pe frontul Moldovei, în vara lui 1944, unde ajunge în calitate de comandant al Companiei Comandă din Batalionul 51 Pionieri (codificat „Stejarul") – element neîndivizionat (ENI) din rezerva Corpului 1 Armată –, şi unde, având în vedere timpul de derulare a ostilităţilor, va fi capturat prin vicleşug şi internat temporar, de ruşi, la zece zile după 23 august 1944, alături de alţi zeci de mii de militari români, în lagărul de la Iaşi. Spunem temporar pentru că graţie unui curaj demn de un **Papillon** valah, cu proporţiile care se impun, desigur, evadează şi revine la unitatea de bază, Regimentul 1 Pionieri din Craiova, la finele lunii octombrie, anul în cauză. Mai mult decât atât însă, fostul sublocotenent **Sitaru** va rămâne în istoria acestui război, cel mai crunt dintre toate, graţie şi acestui articol inserat aici, drept unul dintre prea puţinii noştri cronicari... involuntari. Care şi-a făcut meseria, inconştient la data respectivă de riscurile la care se expune, pe toată perioada cât a fost militar, începând din ultimul an la Liceul militar din Craiova (celelalte clase le absolvise la Colegiul „Carol I"), apoi din Şcoala militară de ofiţeri de geniu, în aplicaţiile de specialitate, inclusiv pe drumul către front, pe front şi în spatele frontului, timp în care a ţinut un „jurnal intim" şi, mai mult decât atât, fotografiind, cu riscul de rigoare, cu un aparat de fabricaţie germană, *Veuchtländer* 60/9, cumpărat de ocazie, din prima soldă de ofiţer, o serie de scene mai puţin accesibile unui fotoreporter profesionist, precum aplicaţiile de specialitate (în special construcţii de poduri militare); deminări; afluirea spre linia întâi a frontului, de la Craiova spre Vaslui, în aprilie 1944, după debarcarea din tren, cu românii pe jos ori în căruţe, iar germanii în autocamioane; trupe de „cazaci antisovietici", din armata generalului **Vlasov**, în marş, călare, prin comuna Girov-Neamţ; pod militar peste râul Moldova construit în mai 1944, de Batalionul 51 Pionieri; câmpul de cazemate dintre satul Brăteşti şi Paşcani; săparea unor şanţuri anticar între Miroslăveşti şi Soci (Baia), în vara lui 1944; soldaţii din serviciul de ordonanţă la ofiţerii batalionului; bucătarul grupului, specializat în gătitul puilor de cioară; ofiţerii din batalion în diverse ipostaze, între altele alături de trupă, la masa festivă din ziua de Paşte a anului 1944; noile arme antitanc germane (*Faustpatrone*), cu bătaie de 7-15 metri; retragerea pe noi amplasamente din faţa ofensivei sovietice, pe frontul Moldovei, la 23 august 1944; prizonieri la „eliberatori" (o serie cu aspecte din lagărul amenajat în grădina Copou, din Iaşi, luate între 5-20 septembrie 1944); imagini de pe drumul fugii, după evadarea din lagărul de la Iaşi, cu peisaje decupate din loc în loc, dar şi cu familii care i-au acordat găzduire; trenuri regimentare româneşti în retragere din faţa puhoiului bolşevic; imagini de pe frontul de Vest, în Munţii Tatra şi în satele cehoslovace; întoarcerea de pe front, după terminarea războiului, cu soldaţi imortalizându-se în pusta maghiară, pe tancuri ruseşti abandonate, dar şi la trecerea frontierei în România, lângă borna de hotar ş. a. Trecut în rezervă abuziv (în cadru disponibil, cum se spunea atunci) în 1947, pe când era deja căsătorit şi unicul său fiu, Alexandru, abia se născuse, cu mari greutăţi va urmat Facultatea de chimie industrială a Institutului Politehnic din Bucureşti – unde a fost coleg cu cel ce avea să devină peste ani „cârtiţa" **Pacepa** –, absolvită în 1951, timp în care a trăit muncind la descărcat de lemne sau dând meditaţii. După obţinerea diplomei de inginer, va lucra, cu rezultate remarcabile, în proiectare, punându-şi semnătura pe tot felul de planuri, ulterior materializate în teren, de la cele mai simple dispozitive până la linii tehnologice de ansamblu pentru mari fabrici de ciment din ţară, dar şi din străinătate, în Irak. S-a pensionat în 1986 iar azi, ajuns străbunic, după ce soţia a plecat din această lume, trăieşte singur, undeva într-un bloc din Bucureşti. Singur printre atâtea amintiri... Revista ***ProARME*** are privilegiul să vă prezinte în premieră câteva dintre cele mai interesante şi, desigur, inedite. Cu ilustraţiile de rigoare, marca... **Sitaru**. (D. Gîju)

Câteva date introductive

În acea vară mai mult decât fierbinte a anului de graţie 1944, adică în acele zile pe care le-am selectat ca, prin prisma fostului sublocotenent de pionieri **Costin Sitaru**, să le prezentăm în continuare, imediat mai jos, acesta era deja comandant al Companiei Comandă din batalionul comandat de maiorul **Constantin Mitrică**, aflat în subordinea operativă a Corpului 1 Armată comandat de generalul **Radu Gherghe**. Care corp, ne-a precizat autorul acestui jurnal, ocupa la data derulării evenimentelor relatate aici un front de la sud de Paşcani, pe linia de cazemate din sistemul de fortificaţii ce trece pe la nord de Iaşi spre vest, până în munţi. Corpul 1 Armată ocupa porţiunea de la râul Siret până la râul Moldova, trecând peste dealul ce le separă. După ce sovieticii ocupaseră Paşcanii, în primăvară, graţie şi cazematelor frontul fusese stabilizat pe acest aliniament unde, în primul eşalon erau diviziile de infanterie, pe când genieştii, Batalionul 91 Infanterie comandat de maiorul **Cimpu** şi Grupul 51 Cercetare, din cavalerie, comandat de colonelul **Georgescu**, constituiau rezerva corpului. Compania Comandă era ceva relativ nou atunci în armata română, organizată după model german, moment din care genieştii deveniseră inclusiv specialişti în asaltul fortificaţiilor, precum cazematele, în acest sens fiind instruiţi să folosească noile arme antitanc portative germane: renumitele deja *Faustpatrone*. Însă până când urmau să primească astfel de arme, momentan, românii erau dotaţi cu tunuri antitanc trase de cai şi cu mitraliere samarizate. "Şeful plutonului de tunuri, va reţine sublocotenentul **Sitaru** în jurnalul său – în volumaşul 6, mai bine-zis, al jurnalului respectiv –, este sublocotenentul rezervist **Georg Deixner**, din Timişoara. Din păcate, tunurile lui par a fi din Primul Război Mondial; un fel de jucării, cu calibrul de 50 mm. Comandantul plutonului de mitraliere este sublocotenentul rezervist **Nicolae Scarlat**, din Turda. Cel puţin, acesta are mitraliere ZB de calitate. Mai am în companie şi un pluton de transmisiuni, comandat de sergentul major **Surugiu**".

În ce ne priveşte, am ales pentru publicare paginile care descriu întâmplările trăite în zilele premergătoare delicatului episod *23 august 1944*, dată la care sublocotenentul **Sitaru** se afla la sud de Paşcani, pe versantul vestic al dealului ce separă cele două râuri Siret şi Moldova, în Miroslăveşti, judeţul Baia, comună parţial evacuată atunci din calea cotropitorului. Titlul materialului şi intertitlurile aparţin redacţiei. (D.G.)

Alarmă generală

18 august 1944. ...Sunt încartiruit la familia Ralucăi Postolache, într-o casă cu prispă înaltă, situată la şoseaua Roman-Tg. Neamţ, aproape la ieşirea din Miroslăveşti spre Soci. Mă înţeleg bine cu cei doi soţi trecuţi de 40 de ani. Bagajele noastre şi trenul regimentar al batalionului sunt ceva mai la sud, în satul Verşeni, între Miroslăveşti şi Tupilaţi. În afară de noi, cei din ENI-uri, la dispoziţia corpului de armată mai sunt şi două batalioane cu numele de cod *Năluca* şi *Năvala*, formate din cei trimişi pe front din motive disciplinare. Noi, cei de la Compania Comandă, ne-am cumpărat un aparat de radio *Phillips*, cu baterii şi acumulator, aşa că suntem la curent cu mersul operaţiilor pe front, inclusiv cu pregătirile sovieticilor. Până aici, nu am dus-o chiar rău, având în vedere că suntem pe front. Acum însă am fost mutaţi aproape de linia cazematelor şi puşi cu toţii să săpăm încă un şanţ anticar între biserica de lângă Soci şi şoseaua spre Tg. Neamţ. Este clar că în curând va veni şi timpul folosirii rezervelor.

19 august 1944. Azi este sâmbătă. La militari, după-amiaza de sâmbătă este consacrată programului administrativ. Este cald. Nu a plouat de mult şi pământul este uscat. Pe front este un calm relativ. Din când în când se aude explozia unui obuz sau un scurt răpăit de mitralieră. Am trimis soldaţii, sub comandă, să facă baie în râul Moldova, la aproape doi kilometri distanţă. Eu am răgaz să mai scriu câteva notiţe în jurnalul meu. Este ora 13.00. Tocmai am luat masa la casa în care sunt cartiruit. Deodată, izbucneşte un vacarm teribil. Sunt explozii de proiectile de artilerie şi de aruncătoare de mine. Ies afară din casă. Deasupra întregii linii a frontului, de la pădurea de pe dealul de lângă noi şi până departe, spre Vest, s-a ridicat nor gros şi continuu. Norul este înalt, fumul este gălbui (de pământ uscat) şi negru, rezultat din explozii. Alarmă generală. Ne adunăm la comandantul de batalion. Au venit rapid şi soldaţii mei de la baie. A început marea ofensivă sovietică. De la radio am aflat că se dau lupte grele pe tot frontul. Către seară primim ordin să ne instalăm pe o linie de apărare chiar acolo unde în săptămâna trecută săpasem un şanţ anticar. Începem prin a săpa adăpostul individual./.../ Se lasă seara. Tunurile parcă au tăcut. În pădurea din imediata apropiere a satului Soci, pe unde trece linia de cazemate, se aud acum mai mult răpăituri de mitralieră şi explozii de proiectile de la aruncătoarele de mine. Deodată, toate acestea se intensifică. Încep să sosească răniţi care sunt preluaţi în căruţe. Sovieticii au pătruns în sistemul de tranşee dintre cazemate, dar au fost opriţi. De undeva de la sud de noi, dinspre Verşeni sau Tupilaţi, din amplasamente pe care nu le ştiam, a început tirul artileriei noastre comandate de maiorul **Pietreanu**. Auzim tunurile, auzim proiectilele şuierând pe deasupra noastră şi apoi explodând la destinaţie. Ai noştri au început contraofensiva. Se dau lupte îndârjite toată noaptea. Aflăm că au fost introduse în luptă şi rezervele: batalioanele *Năluca* şi *Năvala*. Se pare că linia frontului a fost restabilită. Am tremurat peste noapte, căci pe aici nopţile sunt foarte răcoroase.

Craiova, 1941, instantaneu cu elevi ai liceului militar

Nopţi în tranşee

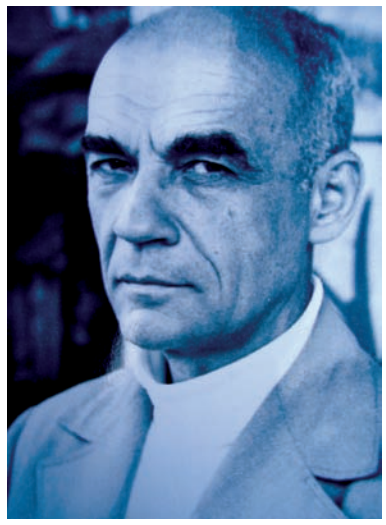
Luni, 21 august 1944. În zorii zilei de duminică, sovieticii au reluat atacul. Sprijinul puternic al artileriei lor i-a ajutat să înainteze. A urmat contraatacul; iarăşi o noapte în tranşee! De data aceasta suportată mai uşor. Cei de la comandament au dispus distribuirea, pentru toată lumea, de băutură. Ofiţerii au primit câte un litru de coniac şi un sfert de rom. Ceilalţi au primit secărică.

Marţi, 22 august, ora 4.30. „Deşteptarea" au dat-o tunurile artileriei noastre care sprijină cu foc intens atacul dat de ai noştri în pădurea Trestioara. Am aflat de la radio că Iaşiul a fost ocupat. **Ora 11.30**. Mereu atacuri şi contraatacuri. S-a primit ordin de mutare a trenului regimentar de la Verşeni la Tupilaţi. Toată lumea este îngrijorată. Căutăm pe hartă alte căi pe unde am putea fi atacaţi.

Miercuri, 23 august, ora 7.30. Aseară, luptele cele mai intense de până acum. Atacuri şi contraatacuri timp de aproape două ore, până s-a făcut deplin întuneric. Printre răniţii evacuaţi în căruţe venind dinspre Soci – aflat între noi şi cazemate – şi care trec pe lângă noi, unul din caporalii mei a recunoscut un prieten pe care îl ştia la aviaţie. Multe zvonuri, unele mai urâte decât altele. Coniacul ne-a prins bine. **Ora 11.30**. Până la ora asta, linişte. Se pare că se pregăteşte să plouă. Ne-a sosit de la batalion un sublocotenent de rezervă care tocmai acum a ajuns pe front. **Ora 16.30**. Un nou atac, puternic pregătit de aruncătoarele de mine sovietice. Apar oameni răniţi venind în fugă dinspre liniile de luptă. Se pare că ruşii au pătruns în Soci. Noi am primit ordin de la batalion ca să ne retragem „atunci când vom crede de cuviinţă".

Tupilaţi, joi, 24 august 1944, ora 5.00. Ieri, la puţin timp după ce scrisesem în jurnal, au început să vină răniţi mulţi şi speriaţi din Soci. Spuneau că ruşii au intrat acolo. Peste câteva minute, am primit ordin să plecăm la Tupilaţi. (Întrerup: a început un foc puternic de mitraliere, şi de la noi, şi de la ruşi). **Girov, orele 12.00**. Să reiau şirul evenimentelor. Aşadar, ieri ne-am deplasat prin porumb de la Soci la Tupilaţi. Am trecut prin Miroslăveşti întovărăşiţi de convoaie de căruţe cu răniţi, mai mult sau mai puţin demoralizaţi. Ne strigau să nu plecăm, că sunt alţii care luptă pe poziţii în pădurea Trestioara. În Verşeni, am întâlnit-o pe mama Ralucăi, gazda mea din Miroslăveşti, plângând. Erau acolo grupuri de fete şi femei care ne priveau cu tristeţe şi îngrijorare. Am ajuns lângă Tupilaţi./.../ Trecem pe podul cu piloni de beton şi suprastructură de metal şi începem să urcăm în Tupilaţi. Podul este minat, dar nu este distrus. La pod este o echipă de pază. La capătul dinspre Tupilaţi al podului, pe deal, sunt amplasate cuiburi de mitralieră. Sunt mitraliere antiaeriene de mare calibru, montate câte patru pe suporţi speciali. Acum au sarcini „terestre". În comună sunt mulţi militari, multă mişcare. Trebuie să ne găsim un loc undeva. Pe stânga este şcoala care are o curte mare, unde putem să ne aranjăm şi tunurile antitanc, căruţele, caii cu mitraliere şi muniţie. S-a întunecat de-a binelea. Intru în şcoală să văd dacă nu găsesc unde să dormim peste noapte. Surpriză! Toate sălile de clasă sunt în întuneric şi... ocupate. Pline cu răniţi grav, întinşi pe podea. Se vaită, îşi strigă mama, cheamă ajutor. Nu este însă nimeni care să îi ajute; au fost depuşi acolo şi părăsiţi. Soseşte un ordin: maiorul comandant de batalion este chemat la general pentru a i se indica unde să ocupe poziţia defensivă. Îl însoţeşte ofiţerul adjutant, sublocotenentul rezervist **Petre Cristescu** – noi îi ziceam **Pică** –, în civilie arhitect. Îi urmez şi parcurgem cam o sută de metri. Pe neaşteptate izbucneşte un foc puternic de mitraliere. De pe platou, nu vedem decât traiectoriile uşor curbe ale gloanţelor trasore, pe fundalul cerului întunecat. Panică! Nimeni nu ştie ce se întâmplă[1]. Maiorul **Mitrică** se întoarce brusc din drum şi porneşte spre oamenii lui de la şcoală. Sublocotenentul **Cristescu** îi aminteşte că trebuie să meargă la general. Zadarnic. El merge la compania de pionieri, eu merg la oamenii mei. Toată lumea se pune în mişcare dezordonată, cu comandanţi cu tot. În mare grabă. Direcţia: Piatra Neamţ, prin Girov. Rămaşi în curtea şcolii, noi, cei de la Compania Comandă, ne încolonăm şi pornim în aceeaşi direcţie. Comuna parcă s-a golit. A încetat şi focul de mitraliere, care durase, totuşi, câteva minute. Este o linişte ciudată. Peste tot, pe drum, lăzi goale sau pline cu cutii de conserve sau cu muniţii, pături, foi de cort, samare cu mitraliere pe ele – mitraliorii desfăcuseră chingile de la samare, le-au dat jos şi au plecat călare –, grenade, arme, raniţe, saci de merinde, măşti de gaze, lopeţi *Linemann*, căşti... Noi mergem încolonaţi după ceilalţi. Este o noapte cu nori, fără lună, deci foarte întunecoasă. (Numai bună de fugă, n. red.) Aproape de Războieni

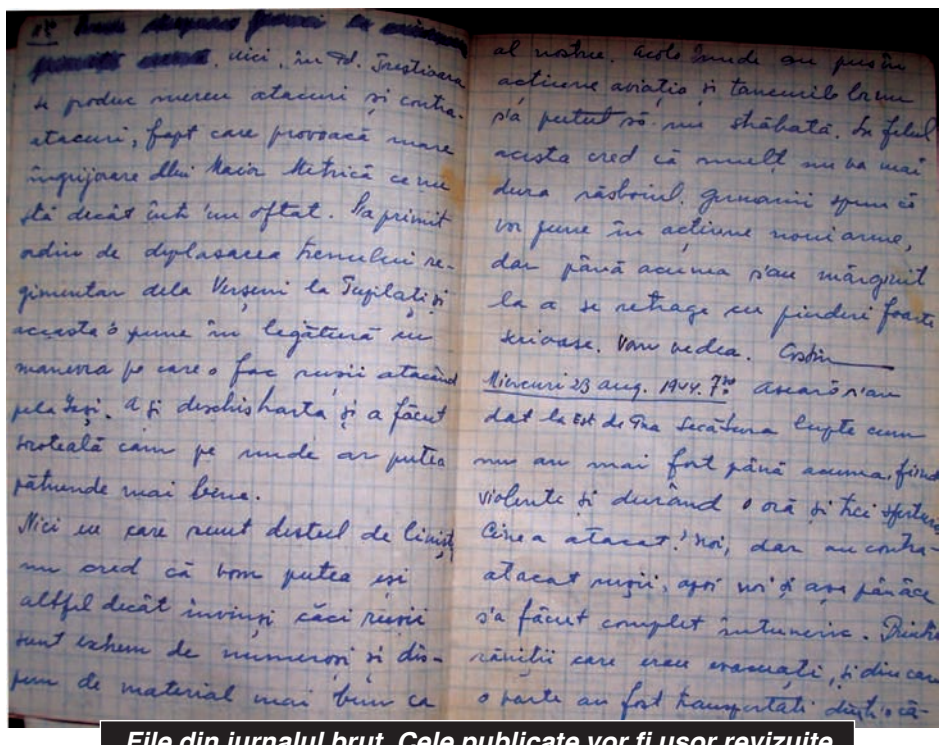
Aprilie 1944, gara Vaslui. În drum spre front.

(unde a dus celebra luptă **Ştefan cel Mare**), suntem ajunşi de un curier călare. Este din Grupul de Cercetare 51 al colonelului **Georgescu**. Ne spune că domnul general **Radu Gherghe** a ordonat să ne înapoiem la Tupilaţi pentru a intra pe poziţie. Eu ştiam de asta. Ordon înapoierea. Curierul pleacă mai departe, să-i anunţe şi pe cei care plecaseră înaintea noastră. După un timp auzim un tropot de cal venind din

urma noastră. Era curierul care se înpoia şi el la Tupilaţi. Îi ajunsese pe cei plecaţi înaintea noastră, dar i-au spus că nu se mai întorc. Ceva mai târziu, opreşte lângă noi o maşină mică, militară, venind tot dinspre Tupilaţi. Din ea coboară un ofiţer; este generalul **Teodorescu**, pe care nu îl cunoşteam, supărat că nu ne-am oprit şi noi o dată cu maşina lui. Ne anunţă acelaşi lucru: să ne prezentăm la Tupilaţi, la colonelul **Georgescu**, pentru a ne indica unde să ne instalăm pe poziţie M-a întrebat şi de domnul maior **Mitrică**, dar eu unul nu ştiam unde se află. Generalul a plecat mai departe, spre Girov-Piatra Neamţ, dar nu s-a mai înapoiat.

Ajuns înapoi, la Tupilaţi, l-am întâlnit pe căpitanul **Emil Ionescu**. El provine din Regimentul 1 Pionieri din Craiova, din care este şi batalionul meu, şi ne cunoaştem bine. Pe front este încadrat

File din jurnalul brut. Cele publicate vor fi uşor revizuite.

la Comandamentul Corpului 1 Armată. M-a întrebat de ce am fugit şi că unde este domnul maior, pentru că riscă să fie împuşcat pentru fugă din faţa inamicului. Apoi m-a luat deoparte şi mi-a spus că este armistiţiu: nu se mai trage, dar că trebuie să ne opunem dezarmării. Trecuse de miezul nopţii. Era linişte. Am întâlnit pe colonelul **Chirchiu**, de la Statul Major al Corpului de Armată, care mi-a confirmat cele spuse de căpitanul **Ionescu**. Aşteptăm să vină şi ceilalţi din batalionul nostru. N-au mai venit. Spre ziuă – nu închisesem ochii deloc –, am plecat să adun grenade, unele *Kisser*[2] (extrem de periculoase pentru că erau amorsate, situaţie în care explodează la cel mai mic şoc), cartuşe etc. Începuse să plouă mărunt. Mi-am luat şi eu de pe drum o foaie de cort nouă. Şoseaua care intră în Tupilaţi, după ce treci podul peste râul Moldova, urcă uşor. Odată ajunsă pe platou se bifurcă, drumul principal fiind cel la dreapta, spre Girov-Piatra Neamţ. La bifurcaţie este un han care are un şopron pentru căruţe şi cai. Sub şopron m-am aşezat eu, pe un buştean, cu caietul pe genunchi, şi m-am apucat să scriu. Când am ajuns la „am primit ordin să plecăm la Tupilaţi" (pag. 5), am auzit o explozie puternică şi un intens foc de mitraliere, ca în seara trecută. Altă panică şi mai mare însă decât în seara trecută. Din toate casele ies militari[3]. Ies şi eu. În dreptul şcolii, aproape de şopronul sub care mă apucasem să scriu, pe şosea, văd un sublocotenet de cavalerie, din Grupul 51 Cercetare. Este călare, palid, şi foarte agitat. Pare că se sufocă. Vocea refuză parcă să se facă auzită. Strigă repetat, întretăiat: „Repede, un cal, un cal pentru domnul colonel!" La marginea şoselei, pe poteca de lângă gard, este comandantul lui, colonelul, chiar cel în faţa căruia ar fi trebuit să mă prezint noaptea trecută. Acum, după ordinele pe care le primisem în cursul nopţii, era şi comandantul ENI-urilor, deci şi al meu. Pe şosea, aproape de colonel, este şi căruţa cu coviltir a sanitarilor din batalionul meu. Plutonierul major, adică sanitarul şef, priveşte şi el scena. Colonelul este de asemenea palid şi pare că nu înţelege ce se petrece cu el. Mă duc şi îl întreb: Domnule colonel, ce facem? Mă priveşte şi nu răspunde nimic. Repet întrebarea. Tot nimic, niciun răspuns. Plutonierul major se uită când la mine, când la colonel. „Domnule colonel, eu plec spre Piatra Neamţ". Tot fără răspuns. Ajung la căruţa alor mei şi plecăm. Acum, ruşii trăgeau sporadic, de jos, din câmpia de dinainte de pod, cu aruncătoare de mine, cu traiectorie curbă, unele proiectile căzând pe drum, aproape de noi. Au rănit uşor doi dintre soldaţii mei. Deci am plecat din nou spre Girov. Şoseaua era ocupată de două, chiar trei coloane de căruţe. Noi nu mai suntem o coloană continuă, fiecare merge pe unde poate înainta mai repede. La Şerbeşti, practic, nu se mai poate înainta decât câte opt-zece metri. Am părăsit şoseaua, care cotea spre stânga, şi am trecut peste dealul din dreapta. Direct şi fără drum. Am traversat culmea, am dat de alt drum şi aşa am ajuns la Girov, unde mai fusesem în aprilie, în săptămânile premergătoare sosirii noastre pe front. Aici dau de **Telespan**, unul dintre tunarii mei, care-mi spune că a doua unitate de foc pentru mitralierele noastre, întreagă, fusese lăsată de conductor la Miroslăveşti. Se pare că şi proiectilele de tun anticar de pe drum, la Tupilaţi, tot ale noastre erau. Majoritatea basarabenilor – care erau la plutonul de transmisiuni, din compania mea de comandă – dispăruseră.

Va urma

---

[1]Mai târziu, aveam să aflăm că focul a fost deschis, de fapt, asupra unei unităţi române care abia cum, pe întuneric, a ajuns pe podul peste râul Moldova. (n.a.);

[2]Grenade ofensive germane..

[3]De data aceasta, aveam să aflu ceva mai târziu, chiar veniseră sovieticii. Au intrat pe pod, în coloană de marş. Podul era tot ca în ajun, minat, dar nedistrus. La dispozitivul de minare era obişnuita gardă de pază, cu ordin să nu tragă, dar să se opună dezarmării. Primii ruşi au venit, spunând, în româneşte, că războiul s-a terminat. Când au ajuns la ostaşul de gardă, au încercat să-l dezarmeze. La capătul dinspre Tupilaţi al podului eru, în amplasamentele lor, militarii care făceau paza antiaeriană a podului, dotaţi cu mitraliere grele, urmărind întreaga scenă. Aşa au văzut că soldatul nostru din pază, care s-a opus dezarmării, a fost împuşcat cu pistolul mitralieră. Atunci, s-a comandat aruncarea podului în aer, cu tot cu ruşii pe el, şi, concomitent, s-a deschis focul mitralierelor cu patru ţevi. Trasoarele le vedeam şi noi de sus, de pe platou. A fost un adevărat măcel. (n.a.)

Un cavaler în calea epigonilor

(Note şi comentarii pe marginea biografiei legendarului maior Dabija)

de **Dan Gîju**

Pe „lista neagră” a NKVD-ului

În ziarul ***Pentru jertfitori*** nr. 20/1943, pag. 4, subunitatea acestui ofiţer, la vremea aceea căpitan, este citată pe ordin de zi pe armată pentru că *s-a distins în mod cu totul deosebit* la începutul lui februarie, anul respectiv, cu prilejul debarcărilor inamice în regiunea Noworosisk. *Datorită conducerii hotărâte a căpitanului* ***Nicolae Dabija*** *şi a ostaşilor săi, compania, deşi încercuită, a rezistat 4 zile şi 4 nopţi atacurilor inamice cu forţe mult superioare şi cu numeroase care de luptă. Sosind apoi alte forţe în ajutor, compania trece la contraatac şi reuşeşte să distrugă complet toate trupele inamice debarcate şi să azvârle în mare resturile*.

La aproape şase decenii după aceea, în *Oamenii din umbră. Primul dicţionar al ofiţerilor de informaţii*, de **Arsene Lupu**, publicat fragmentar, în 2001, în săptămânalul ***Ancheta***, în dreptul numelui **Nicolae Dabija** scrie negru pe alb: *A iniţiat şi condus primele grupuri de comando din armata română[1], realizând incursiuni adânci în spatele frontului inamic, şi în scopuri informative, şi pentru distrugerea unor comandamente şi puncte de comandă ale adversarilor din sector. Raidurile sale devastatoare i-au creat o aură legendară, a fost în mod repetat decorat pentru faptele sale de arme, fiind înaintat înainte de termen la gradul de maior, şi au existat chiar indicii că sovieticii ar fi instituit un premiu considerabil pentru cei ce ar fi avut norocul să-l captureze. În 1944-1945,* ***Nicolae Dabija*** *se afla pe listele negre ale ofiţerilor NKVD, care-i căutau insistent pe combatanţii români distinşi în ostilităţile din răsărit. A reuşit să scape de perspectivele de a fi deportat în URSS, dar nu a putut evita tratamentul ingrat la care a fost supus de compatrioţi: îndepărtat din armată, a intrat sub supravegherea atentă a poliţiei politice. În cele din urmă, însoţit de un grup de foşti militari aflaţi într-o situaţie identică[2], s-a retras în decorul Munţilor Apuseni, constituind o celulă de rezistenţă armată împotriva regimului comunist. A fost capturat de trupele de securitate la 21 martie 1949. După o judecată sumară, a fost condamnat la moarte şi executat la Sibiu, la 28 octombrie 1949*.

Mai concret, însă, cine să fi fost cu adevărat acest specialist în misiuni de comando, dacă nu printre primii în istoria armatei noastre, cel puţin afirmat ca unul dintre cei mai faimoşi? Fiul unui tâmplar, venit pe lume la 18 aprilie 1907, în Galaţi, **Nicolae Dabija** va începe studiile liceale în oraşul natal, dar din pricina problemelor materiale nu le va termina aici, ci la Liceul militar din Iaşi (promoţia 1927), şi tot la Iaşi va urma cursurile Şcolii pregătitoare de ofiţeri, obţinând tresa de sublocotenent de infanterie în 1929. Până la intrarea Româ-

niei în Al Doilea Război Mondial, va peregrina prin mai multe unităţi, de diferite arme, inclusiv de grăniceri, la un moment dat fiind întâlnit în Liceul militar din Cernăuţi, frontul de est însă îl va face, integral, cu Regimentul 38 Infanterie Brăila (15 decembrie 1941-1 decembrie 1944), timp în care obţine gradul de căpitan, mai apoi maior. A comandat o companie de cercetare în luptele din Caucaz, dar se va afirma şi ca lider al unei subunităţi specializate inclusiv în vânătoarea de partizani, cu incursiuni memorabile în spatele liniilor inamice, în speţă ruseşti. Astfel că nu întâmplător va fi propus şi va obţine cele mai înalte decoraţii româneşti, între care Ordinul „Mihai Viteazul", clasa a III-a cu spade (pentru luptele de la Ozereika, 2/3 februarie, 1943, când ruşii debarcaseră un puternic desant, de pe cinci nave, forţând un cap de pod), dar şi germane (Crucea de fier), fiind citat de trei ori pe armată şi o dată pe naţiune, de mareşalul **Ion Antonescu**. Ironia soartei va face însă ca maiorul **Dabija** să cadă nu pe câmpul de luptă din Caucaz sau aiurea, ci la Sibiu, în zorii unei zile de toamnă, în faţa unui pluton de execuţie format din gardieni români care, mai mult sau mai puţin inconştienţi, indirect, supervizaţi de trădători şi de cozi de topor recrutate pe plan local, nu făceau altceva decât să aplice ad-literam, pe teren, ordinele perfide ale Moscovei, atunci ca şi azi, temporar, atotputernică şi învingătoare.

„Vânătorul ruşilor” şi falsa prezicere a unui reporter de front

Erou în mai multe articole ale reporterilor de pe frontul de est – vezi colecţiile gazetelor ***Ecoul Crimeei*** şi ***Bravii din Caucaz***, eventual ***Victoria*** –, maiorul **Nicolae Dabija** avea o experienţă combativă de invidiat pentru orice militar român şi nu numai, luptând efectiv aproape trei ani încheiaţi pe frontul rusesc, începând cu Peninsula Kerci (1942), apoi în Munţii Caucaz (primăvara 1943), în Kuban (vara lui 1943) şi în zona strâmtorii Perekop (toamna 1943-12 aprilie 1944). Unul dintre ziariştii care l-au cunoscut şi au scris despre el – ce-i drept, destul de lapidar – este **Dan Brătescu** (n. 1922), plutonier TR în război, mobilizat la Serviciul Militar al Propagandei (SMP), azi venerabil bucureştean, care, adunându-şi scrierile din tinereţe – inclusiv articolele publicate în gazetele SMP-ului – într-o carte masivă, precizează, iată, peste decenii: *15 august 1943. Figura cea mai proeminentă a Diviziei de Infanterie care a făcut războiul din Odesa şi până în Caucaz este, fără îndoială, căpitanul* ***Dabija****, fiul generalului din primul război mondial* (eroare, este o coincidenţă de nume, n.m., D.G.). *Eroul de la Iuznaia-Ozereika, din februarie trecut, este azi vânătorul ruşilor prin stufăriile Cubanului; o să vie ziua când numai faptul de a fi făcut parte din compania*

continuare în pag. 14

urmare din pag 5

***Dabija** va fi un titlu de glorie pentru fiecare ostaş. Când l-am văzut eu, în 15 august, în bălţile Cubanului, rămăsese aceiaşi figură ce părea că ia totul în glumă. În orice caz, era încântat de noua sa misiune, cu toate că nu era plăcut să vii de pe coasta mării în bălţi, în special vara. În marginea satului Batareni îşi avea postul de comandă. Numai la 400 m de ruşi se întindea un sistem întreg de şanţuri de comunicaţii, iar din loc în loc s-au construit cazemate pentru armele automate ce trebuiau să radă întreg terenul din faţă. Din linia a II-a până în linia I, acest adevărat labirint îi exaspera pe ruşi, care îşi dădeau seama de inutilitatea viitoarelor lor acţiuni de atac. Pentru a împiedica întrucâtva acest lucru, într-o noapte, ruşii au trecut apa, formând un mic cap de pod de unde se putea trage mai uşor în liniile noastre. „Le arăt eu lor!" îşi spuse, în gând, căpitanul. Într-adevăr, luând contact cu artileria, a fixat ora contraatacului din proprie iniţiativă şi, la momentul stabilit, obuze grele începură să cadă în păpuriş, împroşcând din apă, poate şi din resturile celor atinşi. Această pregătire ţinu însă puţin fiindcă liniile fiind aşa de aproape, se riscau pierderi de ambele părţi. La un semnal, ostaşii ţâşniră din şanţuri, făcându-şi loc printre stufăriş întocmai ca vânătorii de raţe sălbatice din bălţi. Urmă o luptă scurtă între ruşii înarmaţi cu pistoale mitralieră şi ai noştri, ce aruncau cu grenade. Îndârjirea era cruntă de ambele părţi, însă, în curând, cei mai tari răzbiră şi unităţile sovietice trebuiau să se retragă peste apă. De venit era mai uşor, însă de fugit sub focul inamicului era mai greu, aşa că, văzând situaţia disperată, începură cu toţii să urle ca fiarele. Urletele lor nu aveau să impresioneze pe oamenii lui **Dabija**, ce îşi vedeau mai departe de curăţirea terenului. Când soarele a început să ardă ca un cuptor încins, treaba era făcută şi siguranţa poziţiei restabilită*[3]*.*

Rănit el însuşi de trei ori, ca şi **Ion Tobă-Hatmanu**, alt celebru vânător de bolşevici, şi având un stagiu de trei ani neîntrerupţi pe front, **Nicolae Dabija** va fi scutit de campania din vest. Din păcate, însă, România ieşind înfrântă din acest război, umilită şi – graţie gestului mai mult decât laş al regelui **Mihai I**, la 23 august 1944 – fără onoare, previziunea reporterului de front **Dan Brătescu**, de la ziarul ***Universul***, nu s-a adeverit, dimpotrivă. Mai concret spus, în locul zilei *când numai faptul de a fi făcut parte din compania **Dabija** va fi un titlu de glorie pentru fiecare ostaş*, a venit opusul ei, când vitejia pe frontul de est era privită ca o mare crimă împotriva *poporului prieten sovietic* şi pedepsită ca atare. Noroc însă că, deşi de mare ajutor le-ar fi fost hingherilor stalinişti unele articole precum cel inserat de noi aici, cu aprobarea lui **Dan Brătescu**, incultura acestora în materie de eroism românesc a constituit o piedică deloc de neglijat în descoperirea eventualelor „dovezi" incriminatorii, ceea ce nu-i va jena prea mult, totuşi, să-şi ducă la îndeplinire funesta misiune de a-i ucide pe timp de pace pe mulţi dintre militarii cărora nu le putuseră veni de hac în luptă dreaptă, în anii războiului. Oricum, conştient de soarta care-i este rezervată, fără să-şi mai facă iluzii, la 20 iulie 1946, eroul de la Ozereika nu a mai aşteptat să fie umilit de „regimul popular", ci, demisionând din armată, s-a retras strategic, în Arad, alegând să primească aici cele cinci hectare de pământ revenite cavalerilor Ordinului „Mihai Viteazul". Aici, la un pas de frontiera occidentală, ca să-şi ducă zilele, este nevoit să lucreze ca zilier, dar nu întâmplător alege să o facă la aeroportul din marginea localităţii, unde căra pământ cu căruţa. Ce tipică ironie a sorţii, deci, ca unul dintre cei mai bravi ofiţeri de front, care băgase spaima în infanteriştii bolşevici, vânându-i ca pe raţele sălbatice prin bălţile Cubanului, cu doi-trei ani înainte, ca acum, o dată războiul terminat, în loc să istruiască şi să formeze noi şi noi contingente de viitori luptători, să ajungă să lucreze ca simplu căruţaş! Altfel spus – şi asta este de reţinut pentru toţi aceia care habar nu au nici măcar la ora de faţă ce presupune să te predai legat la ochi inamicului –, graţie şi gestului regal din noaptea de 23 august 1944, evident, se ajunsese în trista ipostază, şi asta la scară naţională, ca un profesionist, pentru a cărui pregătire ţara investise enorm pentru forţa ei economică de atunci, să fie folosit ca un oarecare analfabet...

Vulturului adevărat, însă, indiferent de împrejurările de moment, nu-i este dat ca să moară precum o pasăre domestică oarecare de pe bătătura unui ţăran. Cu toate că, apropo de ţărani, lui **Dabija** îi va veni de hac tocmai un ţăran oarecare, incult şi nenorocit, plătit precum Iuda şi care credea – o altă tristă ironie a sorţii!, ţăranul fiind elementul peren în istoria şi literatura română –, în virtutea lozincilor propagandistice ale vremii, că vânzându-l pe **Dabija** îşi serveşte... patria. În orice caz, este mai mult decât evident că indiferent de condiţii, chiar şi dacă nu s-ar fi întâmplat episodul cu „intelectualii", şi nici acela cu ţăranul vânzător, la un an după aceea, mai devreme sau mai târziu, maiorul **Dabija** tot ar fi fost atras în capcană, arestat şi, probabil că şi exterminat în vreuna din închisorile anume croite şi care apăruseră precum ciupercile după ploaie în România Populară. Aşa că simpla împrejurare, deşi nu este exclusă o provocare bine lucrată, că într-o bună zi a anului 1947, firea lui aprigă îl pune în conflict cu nişte învăţători comunişti care-l denunţă imediat poliţiei politice că a defăimat noul regim, nu face decât să-i grăbească împlinirea destinului. Astfel că, în mod previzibil, fostul vânător de bolşevici de mai ieri, pariind, ce-i drept, ca şi **Hitler**, odinioară, pe iminenta izbucnire a unui conflict între foştii aliaţi, alege calea codrului, cu alte cuvinte calea rezistenţei armate, în Munţii Apuseni, unde luptă el însuşi ca partizan, conducând gruparea autointitulată Frontul Apărării Naţionale-Corpul de Haiduci. Denumirea grupului său indică de la sine că fondatorul ei o concepuse ca parte componentă a uneia mult mai puternice, cu acoperire naţională şi recunoaştere internaţională. Cu o logistică destul de precară, totuşi, comparativ cu alte structuri similare[4], nesprijinit decât contra cost de populaţia locală, în plină fază de consolidare a grupului fiind, nu a apucat să ducă cine ştie ce acţiuni specifice, ca atare nu trebuie să ne mire că deşi aproape că ieşise din iarnă, va fi capturat prin trădare, aidoma nu mai puţin legendarului **Horea**, în noaptea de 21/22 martie 1949, în comuna Bistra, din fostul judeţ Turda, după ce scăpase prin luptă, într-o primă fază, din încercuirea securiştilor organizată în dimineaţa de 4 martie 1949, pe muntele unde-şi amplasase cartierul general (pe Muntele Mare, la Groşi). Fireşte că va fi torturat, judecat în stil comunist, adică aidoma lui **Nicolae Ceauşescu** în decembrie 1989, când apărătorul inculpaţilor este, de fapt, un al doilea procuror, condamnat la moarte şi executat la Sibiu, în zorii zilei de 28 octombrie 1949, alături de alţi şase dintre camarazii săi de arme. Ultimele sale cuvinte au fost „Trăiască România". Unul din călăii săi, căpitanul de securitate **Antoniu Samuel**, provenit din Siguranţă, care l-a anchetat de câteva ori, îl caracteriza astfel: *Este înzestrat cu o inteligenţă mediocră, însă cu o mare doză de şiretenie, temperament voluntar, viu, energic, hotărât şi dinamic. Fire ambiţioasă, mândră, ajungând până la orgoliu./.../ Autoritar, cu spirit de comandă şi încăpăţânat în încercările de a-şi impune voinţa. Este dur, chiar brutal, părând a fi un temperament sanguinar[5]*.

Trădarea ca sport naţional

Merită studiată metoda sa de a atrage în lupta pe care o preconiza mai întâi sprijin politic străin, dar în primul rând material (bani, arme, muniţii, echipament, medicamente), în speţă anglo-american, prin intermediul fostului ataşat militar la Washington, generalul **Dumitru Petrescu**, apoi prin intermediul consulului Turciei în Bucureşti, în vara lui 1948, apoi aderenţi pentru constituirea propriu-zisă a grupului. De fapt, fusese indus în eroare de propaganda occidentală susţinută prin posturile de radio Londra (*BBC*-ul), *Vocea Americii* şi Ankara, ... (va recunoaşte într-o declaraţie dată în ancheta securităţii după capturarea sa[6]). În acest sens, iniţial, lipsit de mijloace, a folosit primitiva metodă olografă, multiplicând prin batere la maşină, cu plombagină, în 30 de exemplare, un manifest antisovietic, în primul rând, expediat prin poştă unor ofiţeri epuraţi din armată, ale căror adrese le procurase din cartea de telefon, „statutul" grupării sale, cu indubitale valenţe militare, formulare (coduri cifrate) cu instrucţiuni pentru culegerea de informaţii de ordin militar şi politic, poate şi altele. La 15 decembrie 1948 a luat calea munţilor, împreună cu fraţii **Traian** şi **Al. Macavei**, construind două cabane pe Muntele Mare, din Apuseni, lângă localitatea Câmpeni, în scurtă vreme „banda" lor ajungând la 24 de membri, instruiţi după regulamente şi programe militare, din păcate însă foarte slab înarmaţi. Procurându-şi banii necesari pentru hrană prin metode pur haiduceşti, adică atacând şi jefuind instituţiile bancare, percepturile, în scurtă vreme, printr-un curier trimis în Bucureşti, contra-cost, prin maiorul **N. Niţescu**, din Cândeşti-Dâmboviţa, cumnatul său (ţineau două surori), va face rost de o maşină de scris, de o maşină de multiplicat marca *Gestetner*, de cerneală, plombagină şi de hârtie, graţie căreia maiorul **Dabija** va redacta mai multe manifeste prin care viza realizarea unei insurecţii armate contra regimului instaurat de ocupantul rus. Când a fost descoperit şi anihilat cuibul său, în noaptea de 3 spre 4 martie 1949, securiştii au confiscat şi aşa-numita *Proclamaţie a Frontului Apărării Naţionale*[7], preconizată să fie multiplicată în 500 de exemplare (cât i-ar fi ajuns hârtia procurată deja), tot cu conţinut antisovietic. Tot graţie acestei maşini a redactat un statut al organizaţiei sale, un formular de jurământ şi altele. Jurământul, ironia sorţii, urma să fie depus chiar în ziua în care, la ora 6 dimineaţa, s-a derulat atacul securiştilor, care au fost norocoşi că nu apucaseră să planteze câmpul de mine capcană, întrucât deşi aveau trotil, nu aveau suficiente percutoare, acestea fiind în curs de fabricare artizanală. Ofiţer cu viziune strategică (viza unificarea tuturor organizaţii,lor înarmate din regiune şi coalizarea cu o eventuală lovitură americano-occidentală contra Rusiei, dinspre Vest, de-a lungul Mureşului şi Someşului), cu experienţă indiscutabilă, cu gânduri măreţe, dar posibilităţi reduse, conştient de rolul propagandei, avea în dotare un şapirograf, dar fără matriţe, acestea fiind în plan ca să fie achiziţionate, pentru multiplicarea manifestelor organizaţiei, scopul fiind de *a întreţine o permanentă propagandă în scris a organizaţiei mele şi pentru a provoca în sânul populaţiei o stare de agitaţie continuă împotriva actualului regim din ţară*[8].

Rătăcind prin zonă după lupta cu securiştii, din zorii zilei de 4 martie, după nici trei săptămâni, în seara de 21 martie, obosit şi flămând, va cere găzduire ţăranului Aron Diniş din comuna Bistra, cunoscut ca fost simpatizant legionar, care-i fusese recomandat ca om de încredere. Se va culca în şură, în vreme ce ţăranul, între timp recrutat prin şantaj de Securitate, ca informator, va anunţa şeful de post din localitate şi vecinii, ca să-l imobilizeze, faptă pentru care va primi 10.000 de lei (aproximativ salariul lunar al unui subofiţer de Securitate la acea dată)[9]. Sesizând inutilitatea oricărei împotriviri, **Dabija** n-a ripostat. Nici nu şi-a tras un glonţ în cap, aidoma altora în situaţia lui. Evident, va fi condamnat la moarte, căzând sub gloanţele plutonului de execuţie în zori de zi, undeva în Sibiu, legat la ochi – deşi ceruse să-şi privească în faţă călăii –, în vreme ce striga „Trăiască România!".

Osemintele lui aveau să odihnească într-o groapă comună, amestecate cu ale camarazilor săi de destin. În 1993, graţie unui fost paznic al cimitirului, care şi-a reamintit locul mormântului lor, au fost deshumate şi reînhumate creştineşte, Asociaţia Foştilor Deţinuţi Politici din România a ridicat o troiţă în acel loc, o alta este ridicată la Muntele Mare, graţie primarului din 2001 al comunei Bistra[10].

Chipul său mândru, şi mai ales spiritul lui de cruciat al românismului, aşa cum răzbate din faptele sale, inclusiv dintr-unul din puţinele portrete în uniforma armatei române pe care a onorat-o până în clipa morţii şi dincolo de ea, trebuie să rămână reper de piatră în drumul devenirii lor pentru generaţiile ce vin. Cu atât mai mult azi, când populaţia ţării noastre este din ce în ce mai prostită şi îndobitocită, armata umilită, derutată, dezorganizată şi destructurată, tineretul înstrăinat, iar casapii noştri dintotdeauna, sub perfida mască a europenismului, a mondialismului biruitor, precum ieri sub cea a internaţionalismului proletar, îşi depun în izvoarele Carpaţilor, insidios, icrele lor otrăvite, dar triste, aducătoare de mari nenorociri pentru tot ceea ce înseamnă suflare românească. Şi primele semne se văd, deja...

---

[1]Afirmaţie hazardată, desigur, pentru că **Dabija** nu avea cum să fie *iniţiatorul şi conducătorul primelor grupuri de comando din armata română,* de vreme ce mai înaintea sa, în 1940, cu prilejul ultimatumului sovietic privind Basarabia şi nordul Bucovinei, fusese căpitanul **Ioan Tobă**, zis **Hatmanu**, care „eliberase" printr-o astfel de acţiune, adică tipică trupelor de commando, Mânăstirea Putna. Ca să nu mai spun că misiuni de acest gen mai efectuaseră militarii români şi în timpul Primului Război Mondial, din păcate însă, cei drept, deloc mediatizate. (n.a.);

[2]De fapt, militarii de profesie erau aproape inexistenţi în grupul său, unul singur era fost plutonier, iar alţii câţiva, foarte puţini, erau gradaţi, majoritatea "partizanilor" săi fiind instruiţi acolo, pe munte, în iarna dintre 1948-1949, după toate regulile artei militare;

[3]**Dan Brătescu**, *Octogenar în jurul globului*, Editura *Aldo Press,* Bucureşti, 2010, pagina 40;

[4]Practic, avea o armă la doi oameni şi maximum 50 de cartuşe pentru fiecare luptător. Spre comparaţie, vezi logistica grupării din Munţii Vrancei, din numărul viitor al revistei noastre. (n. red.)

[5]ACNSAS, fond Penal, dosar nr. 141, vol. 13, f. 65;

[6]CNSAS, *Organizaţia de rezistenţă condusă de maiorul* ***Nicolae Dabija*** *(1948-1949)*, 2009, pag. 231;

[7]La a cărei redactare a fost ajutat de tânăra **Alexandra Pop**, simpatizantă legionară, şi ea membră a rezistenţei armate, fapt pentru care va plăti cu viaţa, fiind exterminată în închisoare;

[8]Declaraţia maiorului **N. Dabija**, în 11 mai 1949, opera citată, pag. 264;

[9]Un alt trădător, care contribuise din plin la distrugerea grupului de partizani anticomunişti comandat de **Dabija** a fost preotul militar, cu gradul de maior, **Emil Oniga** (n. 29 iunie 1901 în Micoşlaca, jud. Alba);

[10]**Liviu Pleşa**, în studiul introductiv la lucrarea *Orgnizaţia de rezistenţă condusă de maiorul Nicolae Dabija (1948-1949)*, CNSAS, 2009, pag. 51.

Repere monografice

Din istoria Muzeului militar naţional „Regele Ferdinand I”

Încă din timpul domniei lui Alexandru Ioan Cuza, a fost luată hotărârea de a se depozita la Arsenalul Armatei din Dealul Spirii piesele de armament vechi şi drapelele fostelor regimente din Principatele Unite ale Ţării Româneşti şi Moldovei pentru un viitor muzeu al armatei naţionale. Pe baza acestora s-a organizat, la Arsenal, în anul 1893, Muzeul Artileriei Române, în care a fost expusă o parte din aceste piese. În anul 1906, cu prilejul expoziţiei jubiliare dedicată împlinirii a 40 de ani de domnie a regelui Carol I, a fost organizată în Parcul Libertăţii (Parcul Carol) şi o secţiune de istorie militară, în care au fost prezentate publicului o parte din artefactele aflate la Arsenal. Succesul de care s-a bucurat secţiunea militară din partea numeroşilor vizitatori a determinat intensificarea eforturilor pentru înfiinţarea unui muzeu militar.

de **Neculai Moghior**

La 19 ianuarie 1914, maiorul **Radu Rosetti** a înaintat ministrului de Război un raport prin care propunea înfiinţarea unei secţii militare în cadrul Muzeului Naţional, care începuse a se organiza în clădirea de la şosea (acolo unde se află acum Muzeul Ţăranului Român). Ca urmare a acestei iniţiative, la 22 aprilie 1914, a fost dat *Decretul nr. 1789* prin care se hotăra înfiinţarea secţiei militare la Muzeul Naţional unde: *se vor expune obiectele atingătoare de istoria militară a neamului*. Patrimoniul iniţial se compunea din peste 1000 de piese de armament, circa 600 de decoraţii, 73 de drapele, uniforme, sculpturi, tablouri, ş.a. la care s-au adăugat o serie de importante donaţii făcute de personalităţi militare ale vremii.

Izbucnirea Primului Război Mondial a împiedicat definitivarea acestei acţiuni, mai mult decât atât, cele mai valoroase piese (arme, uniforme, decoraţii şi documente), ambalate în 96 de lăzi, au fost evacuate cu o parte a tezaurului României la Tiraspol de unde, îmbarcate în vagonul rusesc nr. 322198, au fost expediate spre Vosniesenski, iar de aici dispărând în vâltoarea revoluţiei ruse.

După terminarea războiului, Liga Culturală, condusă de **Nicolae Iorga**, a organizat la şcoala primară din strada Clemenţei o expoziţie dedicată participării armatei române la Primul Război Mondial. Ea fost vernisată la 6 iulie 1919, în prezenţa regelui **Ferdinand I** şi a reginei **Maria** şi, după închiderea ei, la 15 august 1919, a fost reluată ideea organizării unui muzeu militar de sine stătător. Patrimoniul iniţial era compus din 550 arme albe şi de foc, 1434 obuze, bombe, proiectile şi grenade, 189 drapele, 95 uniforme, 524 fotografii, 100 albume, două avioane şi peste 4000 de piese diverse.

La 18 decembrie 1923, a fost emis *I.D.R. nr. 6064* prin care fosta secţie militară a fost transformată în Muzeu Militar Naţional cu sediul în Palatul Artelor din Parcul Carol şi prin Regulamentul Provizoriu, aprobat prin *Decretul regal nr. 915* din 28 mai 1924, acesta primea misiunea de a aduna, clasa, conserva şi expune toate obiectele necesare pentru cunoaşterea istoriei şi artei militare româneşti. Ca urmare a pieselor primite de la corpurile de trupă, donaţiilor şi achiziţiilor, patrimoniul instituţiei a crescut substanţial în scurtă vreme. La sfârşitul anului 1933, în colecţiile muzeului se aflau deja 182 piese de artilerie, peste 5000 de arme albe şi de foc, 362 drapele, 250 uniforme ş.a. Spre exemplificare, în anul 1930, numai în patrimoniul documentar al muzeului de aflau 5497 fotografii originale, ilustrând aspecte din Războiul pentru Independenţă, războiul din 1913 şi cel din 1916-1919; 3247 hărţi militare vechi, 6087 cărţi cu tematică militară; 183 stampe, 717 manuscrise şi dosare, 138 ziare şi afişe vechi, 185 de albume şi 1714 periodice militare româneşti şi străine.

Importanţa instituţiei a fost reliefată şi datorită faptului că pe esplanada din faţa muzeului a fost înhumat, la 17 mai 1923, Eroul Necunoscut, toate ceremoniile militare comemorative desfăşurându-se, din acel moment, în acest loc, anual circa 70.000-90.000 de vizitatori omagiind simbolul eroismului naţional şi vizitând muzeul.

Din păcate, la 15 iunie 1938, un trăznet a lovit clădirea principală, incendiul declanşat afectând o parte importantă din colecţiile de drapele, uniforme, pictură şi documente, iar porţile muzeului au fost închise vizitatorilor pentru multă vreme. Cu toate acestea, nu au încetat preocupările pentru îmbogăţirea patrimoniului. De exemplu, numai în secţiunea fotografică se aflau, în anul 1940, peste 17.000 clişee pe sticlă, iar secţia cinematografică avea circa 26.000 metri film negativ şi 16.000 metri film pozitiv care ilustrau aspecte din timpul realizării primului film românesc dedicat Războiului de Independenţă, secvenţe din timpul războiului din anul 1913 şi din Primul Război Mondial, intrarea trupelor române în Budapesta, vizitele regelui **Ferdinand** şi a reginei **Maria** pe front, momente din activitatea aviaţiei militare, ceremonia încoronării de la Alba Iulia, vizita mareşalului **Joffre** în România, revenirea triumfală a trupelor române în Bucureşti, parada victoriei ş.a.

În cei aproape 90 de ani de existenţă, patrimoniul muzeului militar a

suferit mai multe mutări succesive, în diverse locaţii, adesea fiind adăpostit în condiţii improprii. Nu mai insistăm asupra faptului că lucrări valoroase sau chiar fonduri întregi (cum a fost arhiva cinematografică a armatei române) au fost distruse datorită obtuzităţii manifestate de unele eşaloane superioare de comandă ale armatei, mai ales în anii 1950-1960.

În perioada celui de-Al Doilea Război Mondial, patrimoniul istoric al oştirii române a fost dispersat în diverse locaţii din Bucureşti şi din Sinaia, publicul vizitator având acces la o parte din exponate de abia după 15 septembrie 1950, când a fost organizată o expoziţie în clădirea Societăţii Sportive „Înainte" (Calea şerban Vodă nr. 213-217) şi, apoi, într-un sediu provizoriu, la 12 octombrie 1955, în fostul local al ştabului Domnesc din vremea domnitorului **Alexandru Ioan Cuza** (bulevardul Nicolae Bălcescu nr. 5-7, vis a vis de Sala Dalles), unde a funcţionat până în anul 1957.

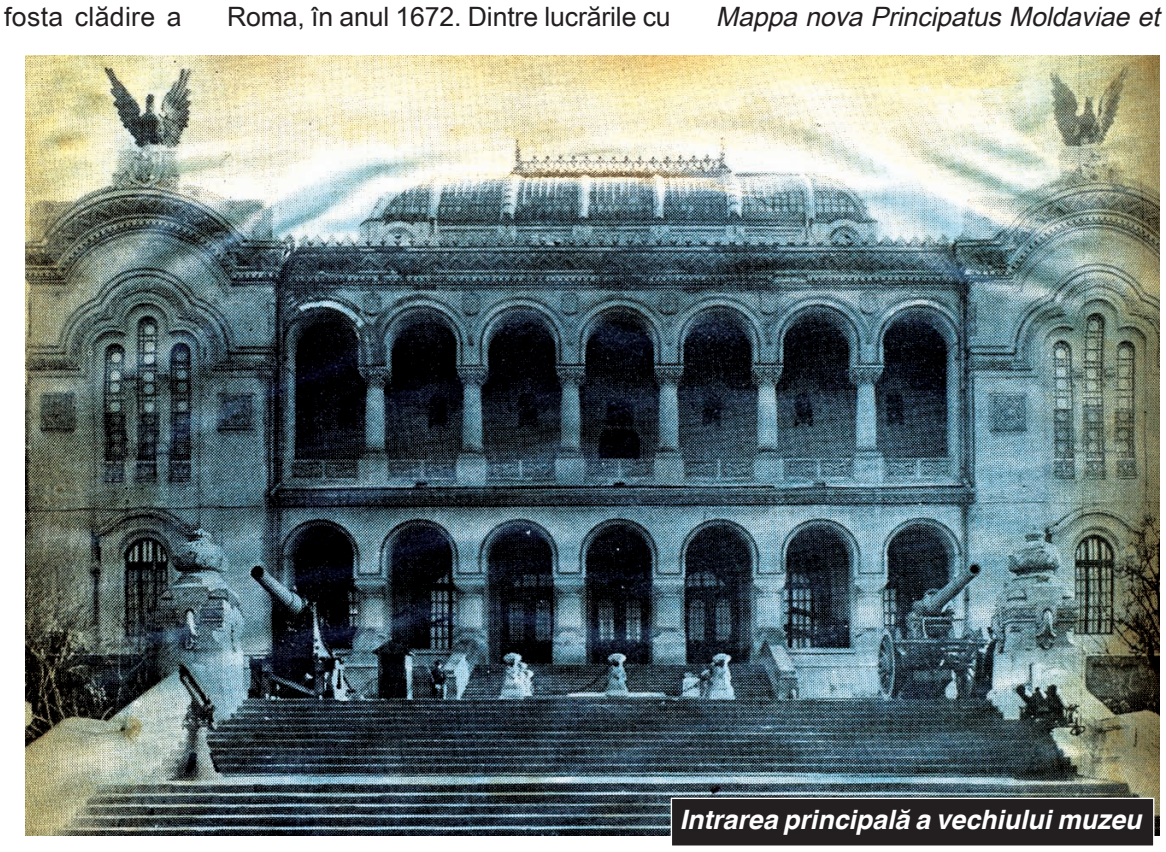
La 9 mai 1959, muzeul a fost redeschis pentru public în fosta clădire a Şcolii de Ofiţeri de Infanterie şi Cavalerie din Dealul Spirii, strada Izvor nr. 137, unde, ulterior, a fost supus la o amplă reorganizare şi modernizare expoziţională între anii 1972-1974. Cutremurul din 4 martie 1977 a afectat parţial clădirea principală şi a distrus partea vitrată a expunerii, fără însă a provoca daune majore patrimoniului muzeal, ceea ce a determinat, totuşi, emiterea unei hotărâri a Cancelariei C.C. al P.C.R., în septembrie 1984, pe baza căreia s-a alocat actualul sediu din strada Mircea Vulcănescu, nr. 125-127 (fosta Ştefan Furtună), în clădirile construite între anii 1884-1898 pentru Institutul Geografic Militar, cazarmă devenită ulterior sediul Regimentului IV Infanterie Nr. 21 Ilfov.

De la 25 octombrie 1988, reorganizat după cele mai noi principii şi tehnici de expunere, muzeul şi-a redeschis porţile şi a permis accesul publicului vizitator la cele peste 63 de colecţii cuprinzând circa 1.500.000 piese de valoare deosebită, unele inestimabile, care ilustrează, practic, toate aspectele vieţii militare, atât materiale cât şi spirituale. Astfel, numai din patrimoniul documentar menţionăm colecţia de carte rară cu peste 1000 de repere (cărţi, periodice şi regulamente unicate sau rarităţi deosebite) în care putem găsi un studiu referitor la fortificaţii întocmit de **Giovani Battista della Vale di Venafro** intitulat: *Carte conţinând cunoştinţele necesare căpitanilor pentru a menţine şi a fortifica o cetate sau bastioane...*, tipărită la Veneţia, în anul 1539, sau lucrarea lui **Favius Vegetius Renatus**: *Epitome rei Militaris De l'arte militare*, apărută în anul 1540.

Printre lucrările foarte valoroase mai amintim *Fortificaţia regulată şi neregulată în perfecţionarea sa*, de **G. Goret**, tipărită la Paris, în anul 1669, sau o lucrare aproape unicat pe plan mondial: *Colonna Traiana*, album desenat şi gravat de **Pietro Santi Bartoli**, tipărit la Roma, în anul 1672. Dintre lucrările cu referire directă la istoria noastră mai sunt *Historia Polonica,* a lui **Jan Dlugosz**, tipărită la Frankfurt, în 1711, sau ediţiile princeps ale voievodului cărturar **Dimitrie Cantemir**: *Istoria creşterii şi descreşterii curţii otomane,* scrisă între anii 1714-1718 şi tipărită la Londra (1734-1735), Paris (1743) şi Hamburg (1745).

Remarcabilă este prezenţa şi a numeroase cărţi de cult religios, printre cele mai vechi fiind un *Apostol* tipărit în anul 1683 la Bucureşti, *Sfânta şi Dumnezeiasca Evanghelie* tipărită în anul 1693 la Snagov, *Chiricodromicon sau Evanghelie învăţătoare* tipărită în 1694 la Bălgrad, *Triodion acum întâi într-acest chipu tipărit în Sfânta episcopie a Râmnicului* în anul 1731 ş.a. Pe lângă aceste cărţi rare, se mai păstrează şi o serie de documente vechi şi foarte valoroase printre care un act de donaţie, din 24 august 1433, emis de **Ştefan al II-lea al Moldovei**, un uric de la **Ştefan cel Mare şi Sfânt** dat în cetatea Suceava, la 5 martie 1493, un act de vânzare din vremea lui **Matei Basarab**, datat 6 mai 1640 la Târgovişte, un document emis de Mănăstirea benedictină din Rion, la 19 mai 1601, şi enumerarea ar putea continua, fără a mai aminti numeroasele brevete de decorare româneşti şi străine.

Şi în domeniul cartografic se află numeroase piese de excepţie cum ar fi *Harta Ţării Româneşti* din anul 1700, *Mappa nova Principatus Moldaviae et Bucovinae*, tipărită la Augsburg în 1789 sau *Harta principatelor Transilvaniei, Moldovei şi Ţării Româneşti* tipărită la Paris, în anul 1670. Alături de acestea se păstrează mape cu planurile originale de construcţie ale cetăţilor Arad (1780) şi Timişoara (1738-1779), prima hartă a României realizată în vremea lui **Alex-**

Intrarea principală a vechiului muzeu

andru Ioan Cuza, un plan al oraşului Bucureşti din anul 1852 şi numeroase hărţi de operaţii şi planuri directoare folosite de armata română în Războiul pentru Independenţă sau în cele două războaie mondiale.

Una dintre colecţiile documentare importante este şi aceea a periodicelor militare româneşti şi străine. Printre piesele deosebite sunt *Jurnalul Militar* al armatei franceze (1789-1889), *Neue militärische Zeitschrift* (Viena 1811-1849), *Le spectateur militaire* (Paris 1826-1850), *Almanahul Curţii şi al Statului,* Moldova 1837-1855 şi ţara Românească 1838-1840, *Gazeta oficială a Principatului Valahiei* 1840-1842, primul ziar militar românesc *Observatorul Militar* din perioada 23 iulie-3 decembrie 1859, *Biblioteca Românească* din 1834, *Magazin istoric pentru Dacia* 1845-1848 sau periodicele militare *Monitorul Oastei* 1860-1946, *România Militară* (1864-1947), precum şi principalele reviste de armă apărute de-a lungul vremii.

Din valorosul fond de carte menţionăm şi câteva lucrări ale unor autori militari premiaţi de Academia Română. Astfel, la 11 iunie 1926, a fost acordat premiul *Gheorghe Lazăr* pentru teza de doctorat a chimistului **Gheorghe Pandele**, prioritate pe plan mondial, publicată sub titlul: *„Fulmicotonul de infanterie şi artilerie din vata de celuloză de lemn Letea"*. În propunerea de premiere întocmită de academicienii **G. Longinescu** şi **G. Ţiţeica** se preciza că *...această descoperire este de cea mai mare însemnătate pentru noi. În adevăr, întrebuinţând celuloza nu mai avem nevoie de bumbacul din străinătate pe care în timp de război nici nu-l mai putem aduce... vom scoate celuloza din brazii seculari, o vom nitra cu acid azotic şi sulfuric, făcuţi la noi în ţară, o vom prelucra în pulbere fără fum, şi ne vom apăra hotarele prin noi înşine*.

Alături de aceasta se află lucrarea *În focul mitralierii. Impresii* de maior **George G. Garoescu**, care a primit, la 12 iunie 1921, Premiul *Constantinide*, sau primul volum din lucrarea lui **Constantin Kiriţescu** *Istoria războiului pentru întregirea României 1916-1919* care, la 8 iunie 1923, a primit Premiul *Năsturel* pentru ca, la 10 iunie 1927, întreaga lucrare, formată din trei volume, să primească Premiul *Gheorghe Asachi*. Susţinând propunerea de acordare a acestui premiu, **Nicolae Iorga** sublinia faptul că *din cuprinsul ei vast se va culege de viitorul istoric al marei epopei de sânge, de lacrimi şi de glorie, foarte multe ştiri, luate dintr-o cercetare onestă a izvoarelor, aşa de felurite şi de o valoare atât de diferită.*

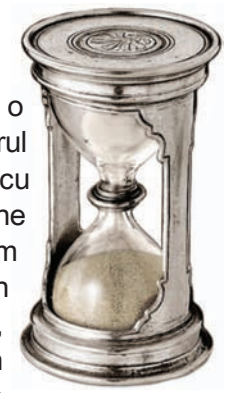
Dintre cele 34 de lucrări cu tematică militară premiate de Academia Română în perioada 1920-1946 mai amintim: *Forţele morale şi forţele materiale la război*, de **I. Jitianu** (Premiul *Năsturel*, în anul 1928), *Contribuţii la studiul benzinelor motoarelor de avion* (**I.Gudju** şi **Pascal Popescu**, Premiul *Vernescu*, 1934), *Memoriu asupra aparatului central de preparaţie şi conducere a tragerii antiaeriene md. 1935* (maior **I. Bungescu**, Premiul Ministerului Aerului şi Marinei, 1940), *Psihologia şi pedagogia ordinului* (locotenent-colonbel **C. Atanasiu**, Premiul *Asachi*, 1941), *Neuropatologie de război* (dr. **D. Grigorescu** şi dr. **Iacob Tristan**, Premiul *Oroveanu*, 1945) etc.

Regele Ferdinand I (1865-1927), patronul Muzeului Militar Naţional

Astăzi, aceste lucrări constituie patrimoniul de aur al ştiinţei şi culturii militare. Prezentarea lor şi a principalelor repere din viaţa Muzeului Militar Naţional „Ferdinand I" sper să constituie un argument suficient de puternic pentru cititorul acestor rânduri de a petrece mai multe clipe de răgaz şi de comuniune cu istoria în instituţia care adăposteşte cea mai mare parte din patrimoniul trecutului ostăşesc al naţiunii române.

Nota specială a redacţiei

Întâmplarea făcând ca tocmai zilele acestea, după o viaţă închinată istoriei şi muzeisticii militare, profesorul **Neculai Moghior**, colaboratorul nostru începând cu numărul trecut, să iasă la pensie, odată cu urările de bine în ceea ce-l priveşte, profităm de ocazie ca să-i inserăm aici câteva sumare date biografice. Originar din Comăneşti, judeţul Bacău, născut la 20 februarie 1947, cu stagiul militar efectuat la o unitate de marină din Mangalia (1967), angajat pentru scurtă vreme la Fabrica Ţigareta (Bucureşti), **Neculai Moghior** îşi va găsi adevărata vocaţie o dată cu absolvirea Facultăţii de Istorie a Universităţii Bucureşti (1972) şi, mai ales, după angajarea ca muzeograf, în anul absolvirii studiilor superioare, la Muzeul Militar Central din Capitală de care se desparte, iată, profesional vorbind, o dată cu sosirea zilei pensionării. Au fost patru decenii de mari împliniri şi satisfacţii care, probabil, vor fi evocate cândva, în anii ce vin. Ani în care a cunoscut cele mai importante personalităţii ale vieţii politice şi militare româneşti, artişti şi scriitori, jurnalişti, cercetători ş.a.m.d., el însuşi scriind şi publicând, dar mai ales îngrijind apariţia a o serie de studii şi cărţi, una mai interesantă decât alta. De altminteri, activitatea neîntreruptă în cadrul acestei instituţii fundamentale a istoriei şi culturii naţionale, ca şi articolele publicate constant în presa militară (*Viaţa armatei*) şi civilă (*Historia*) au făcut din profesorul **Neculai Moghior** –, un civil prin definiţie, cu un look inconfundabil –, de departe, cel mai cunoscut muzeograf militar din ultimii ani. La mulţi ani şi pensie cât mai lungă, dom' Profesor!

La porţile mării[1]

(Bocet pentru Europolis)

de **Zaharia Potârniche**

Stau pe pontonul
din seara plecării –
și Dunărea plânge
la porțile mării!

De moarte răsună
un clopot în seară –
și bocet e briza
gonind dinspre moară.

E ora plecării
cu viața-mi întreagă,
dar unde-i muezinul
de nu se mai roagă?

O, el și-a lui rugă
n-or să mai vină –
moscheia și turnul
sunt tot o ruină.

Ruină-i cazarma,
gimnaziu-i pământ,
spitalul și poșta
moloz și mormânt.

Lăcașul britanic,
cu vechea lui turlă,
lovit e năprasnic
și-n el câinii urlă.

Și-n negrele-i ziduri
geme Palatul –
și el e ruină
de-a lung și de-a latul.

Cadavre de vase
zac înecate –
și Dunărea-i plină
de vieți scufundate.

Trecut-au barbarii,
lovit-au cu ură,
lăsând totul pradă
în foc, fum și zgură./…/

Uzina de apă
și ea-i devastată,
pulsează-n artere
doar mâl, scrum și zloată.

Fugit-au de groază
bătrânii, școlarii;
mame-ndoliate
și, umiliți, marinarii.

Pustiu e orașul –
cu truda lui dreaptă,
de-acum, cimitirul
ce îl mai așteaptă!

Sub gardul lui verde
dorm greu edecarii;
îi plâng, triști și singuri
rămași – colivarii./…/

Doar farul, bătrânul
uitat de urgie
își strigă spre ceruri
a lui mărturie.

Și Dunărea plânge,
de jale e plină…
O, tu, Europolis,
paradis în ruină!

Veni-va, oare, vremea
să-ți scrie cineva,
din adâncimi de suflet,
senin, legenda ta?[2]

Toamna ta

Stellei

Îți număr astăzi firele cărunte
și le sărut, să nu le pot uita,
Aș vrea să-ți șterg și cuta de pe frunte
Cu care timpul s-a jucat, iubita mea.

Cât sunt de vinovat! Îți cer iertare
Că am permis ca toamnele, mereu,
Prin anii ce-au plecat în goana mare
Să-și lase brumele în părul tău.

Frumoase-s, totuși, toamnele-aurite
Ce strălucesc în părul tău acum;
Aceleași licăriri neprețuite
Ce-au luminat întâiul nostru drum.

Să nu te temi de iarna care vine –
Vom merge mână-n mână pe alei
Și oglindi-vei primăvara-n mine
Când vei privi, senină,-n ochii mei.

1975, Ziua Crucii

Cântec

Te-am coborât din cui, chitara mea,
De-atâta vreme ai tot stat uitată;
Căci brusc m-a năpădit, de undeva,
O caldă melodie de-altădată…

În lemnul tău sfințit de ploi și vânt
Un meșter priceput, de la Cremona,
A ferecat la fel ca-ntr-un mormânt
Sublimul cânt ce mă-ncerca întruna…

Hai să-l cântăm din nou, chitara mea,
Chiar de voi fi alt om și-oi plânge, poate,
Și dacă mii de amintiri mă vor chema

E darul cel mai prețios din toate:
Voi retrăi a doua tinerețe,
Uitând de iarna vieții, de tristețe…

Decembrie 1989

[1]În zilele de 24 şi 25 august 1944, speculând hotărârea unilaterală de încetare a focului luată de partea română, din considerente militare, avioanele sovietice au supus oraşul-port Sulina unor bombardamente masive, repetate zilnic, distrugând clădiri, instalaţii portuare şi, mai mult sau mai puţin intenţionat, mitraliind populaţia civilă. Astfel, a fost distrus mai bine de jumatate din oraş, făcând numeroase victime omeneşti. În primavara anului 1945, aflându-se la părinţii săi, în Sulina, cu ocazia sărbătorilor pascale, autorul acestor versuri, profund impresionat de urmările dezastruoase atunci încă vizibile ale acelui „act de ură şi furie barbară", cum îl va denumi, va scrie acest poem inclus şi în volumul *Noi şi neantul*, sub tipar. (n. red.)

[2]Acest vis-gând al poetului avea să fie realizat la mai bine de 40 de ani de atunci, de trei „copii ai Dunării": inginerul dr. **Constantin Bondar**, profesoara **Virginia Dima** şi **Eugenia Iacovici-Lungu**, autorii amplei monografii „Sulina", în doua volume de circa 1000 de pagini, în prezent aflată sub tipar, într-un tiraj, din păcate pentru valoarea ei, mai mult decât confidenţial. (n.red.)

Aniversare

de **Stella Dobrogeanu-Perdix**

Zorii abureau la geam, luminând interiorul simplu al camerei. Priveam, din patul cu miros proaspăt, de răşină, mobilierul rudimentar şi o undă de căldură m-a făcut să tresar. Astăzi, era exact un an de la căsătoria noastră. Cu capul pe braţul meu dormea el, soţul meu. Respira calm, cu buzele întredeschise. Şi obrazul cu trăsături dure, acum părea copilăros şi destins. Am cercetat camera cu pereþii albi, spoiţi simplu, cu var şi albastru de rufe. Părea monahală, cu geamul lung, îngust, cu oberlihtul întredeschis. Perdeaua se umfla, spumoasă, la fiecare adiere de vînt, descoperind colina care se ridica pronind chiar de sub fereastră, mare, abruptă, cu norii aburind, ca un fum albăstrui deasupra ei. M-am mişcat uşor; îmi amorţise braţul. El a mormăit ceva împleticit şi, cuprinzîndu-mi talia, cu braţul, şi-a găsit o poziţie comodă, continuînd să respire calm. Domnea o linişte profundă în jur. Singure, gîndurile mele tulburau armonia dimineţii cu grijile lor mărunte.

Undeva, a scîrţăit o uşă, probabil uitată deschisă din ajun. Un lătrat scurt a urmat şi departe, foarte departe, pe o creastă, dintr-un fluier, cineva doinea, ţinîndu-şi de urît. Din ce în ce, zarea s-a luminat şi camera estompată de umbre a căpătat forma ei obişnuită. În colţ, improvizasem un cuier acoperit de un cearşaf alb. Cuierul ascundea întreaga noastră comoară vestimentară. Nu era nevoie să mă scol ca să-mi reamintesc totul. Mâna mea singură aranjase, cu grijă şi dragoste, fiecare fald al rochiei mele de ocazie – rochia mea de soţie! – care astăzi, la aniversare, mă va face strălucitoare. Alături, costumul soţului meu.

Am roşit uşor. Cînd vorbesc de el, de costumul lui, întotdeauna roşesc şi mă înnează lacrimile adunaţe în gât. Ce să fac? Sînt orgolioasă şi astăzi, când am experienţa unui an de căsnicie, zâmbesc amintindu-mi greşelile primei luni. Cu palma, îndepărtez o şuviţă de păr căzută în ochii lui şi care îi tulbură somnul. Mi-am continuat firul gândurilor. Purtam verighetă de trei zile. Repetam la fiecare clipă numele meu de doamnă. Încercam, în faţa oglinzii, în fel şi chip să şterg urmele celor şaptesprezece ani, exersând, repetând rolul grav, serios, de soţie. Părul, părul meu cu firul suplu şi nedefinit, cu bretonul buclat, pe frunte, mă supăra grozav. Ce ideie şi pe mama, să port breton! În trei zile de la căsătorie, mi-am permis multe fantezii. Întâi, mi-am schimbat coafura. Am împletit grozav de greu, totuşi destul de reuşit, un rulou care semăna mult cu acela al Doamnei X, soţia contabilului-şef de la centrul forestier. O admiram teribil, deşi, uneori, o găseam cam deplasată. Era mare şi avea un rulou impunător. Mergea pe uliţa principală cu pasul sigur, târând după sine doi contabili mititei; unul o ţinea de fustă, iar celălalt de coşnită. De un an, priveam pe geamul din cameră la aceeaşi oră, acelaş spectacol. De un an, ascultam ţăcănitul gaterelor din fabrică şi totul în jur era îmbibat de mirosul tare, de răşina, de rumeguş proaspăt şi de scânduri albe, curate, stivuite în zeci şi sute de rânduri în depozitul fabricii. Ochii mi-au alergat spre acele ceasornicului: era patru şi jumătate! Am respirat fericită. Până va suna ceasul, mai dispuneam de o oră plină. La această oră, aş fi vrut să fac un bilanţ al anului meu, cu profit şi pierdere, bineînţeles. Ca să-i închei, trebuia să mă grăbesc; ce înseamnă o oră pentru un an? Şi azi, azi era o zi deosebită, cu pregătiri, cu musafiri şi, mai ales, cu spiritele acestor oameni cumsecade, dar lipsiţi de sensibilitate. Ce amalgam de gânduri frământam! Un şuierat ascuţit m-a făcut să tresar. Da, pleca trenişorul în sus, pe Brodinioara, cu muncitori la pădure. Dacă nu ar fi fost aniversarea, soţul meu mi-ar fi trimis acum un sărut pe vârful degetelor şi, vesel, ar fi pornit cu oamenii – înghesuiţi toţi în vagonete, sus, sus, spre parchetele din pădurile ce se profilau departe, pe Valea Sucevei. Astăzi, însă, nu! Astăzi, era al meu – deşi, la cinci şi jumătate, se va scula şi, la şase, va intra, cu schimbul întâi, în fabrică.

M-am căsătorit cu un inginer silvic. Avea douăzecişicinci de ani; a terminat de un an Politehnica şi ne-am început primul an din viaţa noastră aici, sus, în creierul munţilor. Cât de grele şi triste mi-au fost primele zile! Cât de singură mă simţeam în mijlocul oamenilor străini, ruptă de mediul unde am crescut, unde mă simţeam ocrotită; mama, tata, casa noastră, pisica, grădiniţa cu florile… Şi totuşi, oamenii au fost buni, ne-au primit zîmbind, respectând tinereţea şi naivitatea din noi. Astăzi, după un an, simt că am prins fire subţiri, dar trainice, care s-au înrădăcinat în pământul Bucovinei. Fugar, îmi trec prin minte scene mici, lipsite de importanţă pentru cei din jur, dar pline de farmec pentru o nevastă cu un "trecut" de 360 de zile, aşa, ca mine. Primisem de la gară avizul şi soţul meu plecase ca să ridice lada, lada mea de zestre, cu strictul necesar. Eram încântată, amintindu-mi de mâinile mamei care, cu grijă şi dragoste, nu uitase aproape nimic: plapumă, perne, lingură de supă, cearşafuri cu miros de levănţică... Dar ceea ce-mi fericea inima erau perdelele şi micile broderii cu care, timp de o săptămână, acoperisem imaginar luxoasa noastră mobilă din scânduri de brad, arse cu lampa de benzină, opera în parte a soţului meu, meşter neîntrecut, cu mine în calitate de capricios ucenic. Mărturisesc aici: singurul dialog interesant a fost dus numai în privinţa unui raft care scârţâia revoltător şi pe care eu îl botezasem, pompos, bibliotecă, soţul meu îl instalase definitiv în bucătărie, găsindu-l mai nimerit şi necesar pe pentru vase. Pînă la urmă, am câştigat partida, obţinând şi un raft de bucătărie, şi o bibliotecă; toate astea cu sacrificiul palmelor lui rănite de ferăstrău.

Aşteptându-l să vină de la gară, am aranjat "mobila" cât mai estetic cu putinţă şi, cu puţină bunăvoinţă, m-am străduit să văd din scândurile albe, de brad, un dormitor elegant, din lemn de palisandru, lustruit imaginar, bineînţeles, şi obţinut cu concursul celor şaptesprezece ani şi şase luni pe care

îi… posedam cu mândrie. În lipsă de ocupaţie, am cerut cu împrumut un fier de călcat şi am făcut şi câteva invitaţii pentru sărbătorirea lăzii de zestre. Am scos costumul de sărbătoare al soţului meu din valiză şi, ca o adevărată soţie grijulie, l-am periat, l-am scuturat şi am încins fierul, hotărâtă să-i fac o dungă impecabilă, smulgând o exclamaţie de admiraţie taciturnului meu soţ. Furată de iluzii, mi-am terminat treaba, am înapoiat fierul vecinei, am aruncat o ultimă privire în jur şi mi-am revizuit ruloul. Totul a fost exact, conform planului, adică lada sosită intactă, soţul meu fericit, sărutul drăgăstos, ruloul admirabil, apariţia musafirilor promptă, iar eu plină de veselie. Spun veselie fiindcă soţul meu, grăbit, a trecut în dormitor şi, la rugămintea mea, şi-a schimbat hainele prăfuite de drum cu costumul călcat impecabil. Când şi-a făcut apariţia, niciodată nu am bănuit cu câtă uşurinţă se pot smulge oamenilor hohote de râs. Eram celebră, o celebritate câştigstă lejer, dar foarte durabilă. Da, soţul meu îşi făcuse intrarea cu costumul lui cu dungile pantalonului călcate nu în faţă, aşa cum se obişnueşte, ci cam lateral, iar în excesul de a scoate totul cât mai bine, i-am mai făcut şi câte două dungi ţepene la ambele mâneci ale hainei, perfect presate. Era foarte drăguţ cu părul ondulat, căzut pe ochi, privindu-şi dungile, destinderea gurii lui mari, gata să zâmbească, să izbucnească într-un hohot larg, trădând extrem de naiv cei 25 de ani. Eu l-am găsit lipsit de spirit în seara aceea.

Ceasul se făcuse cinci şi jumătate, peste câteva minute va suna. La geam, razele soarelui auriseră interiorul şi supărau ochii plini de somn ai soţului meu. Cred că este mai cuminte să mă scol şi să-mi termin preparativele. Bilanţul îl voi continua în următoarea noapte, asortat şi cu amănuntele aniversării. Gândul mi-a fost întrerupt de ciocănitul uşurel în uşa principală. În acest timp, ceasul a sunat aşa că, odată cu laptele adus de Măriuca, fata huţanului Juravle, am început o nouă zi. Mariuca era cu patru ani mai mică decît mine şi mă depăşea cu un cap ca înălţime. Era un frumos copil al Bucovinei, cu obraji rumeni, cu pieliţa albă, cu ochii mari, albaştri. Părea o cadră desprinsă din decorul florilor naturale care creşteau în câmpuri nesfîrşite pe colinele din jur. Era punctuală ca un cronometru. Coborâse de pe obcine pe un căluţ de munte, mic, cu picioarele vînjoase şi care, priponit de un brad-, în faţa porţii, mânca liniştit cetină. Încă de trei săptămâni în urmă aranjasem cu ea şi cu maică-sa ca, în ziua aniversării, să coboare şi să aducă lapte, ouă şi vin. Cu vinul era o poveste şi eram grozav de mândră că voi putea servi la masă hidromel făcut de mama Reghina, renumită pe toată Valea Sucevei. Nu prea mulţi se puteau lăuda cu fericirea asta. Dar mama Măriucăi mă cunoscuse cu un an în urmă şi, văzîndu-mă speriată ca un pui de găină, m-a încărcat pe căluţ şi m-a dus la ei, sus, pe obcină, în vizită la Măriuca, aşa că, astăzi, nu eram singură.

În raza de soare, ochii Măriucăi sclipeau ca şi mărgelele cusute pe iie. Amândouă am luat coşuleţele din cămară şi am plecat în tufărişul de pe colină, după mure şi smeură. Pe potecă, ne-am jucat ca două căpriţe, uitând de lupul din vale. Ne-am tot sfătuit amîndouă şi am compus masa de aniversare după gustul nostru: turtă

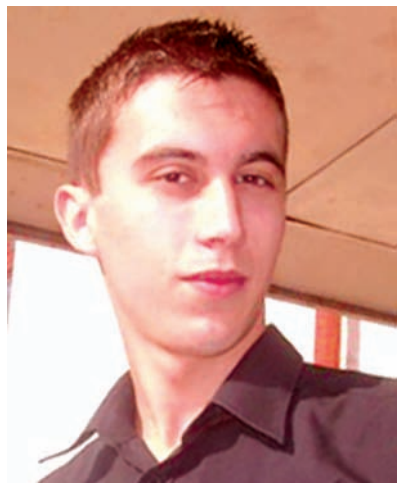

dulce cu miere, plăcinte cu smeură, dulceaţă cu mure şi poale-n brîu cu afine. De bucurie, ne-am îmbrăţişat şi am coborît ca vălătucul o coastă întreagă de deal, prin ferigă şi flori de Nu-mă-uita. Undeva, susura un izvor şi, cuprinse de veselie, am fugărit pe coastă, după urme de căprioară, drept la un pârâiaş. Aici am poposit aşteptând Regina Florilor de Nu-mă-uita şi, privind în oglinda apei, ne-am cercetat norocul. Al meu mi-a apărut hlizit, semănând aidoma cu iubitul meu care râdea cu toţi dinţii înnegriţi de mure. Al Mărlucăi apăru mai greu şi nu întârzie prea mult să vie, cu fluieraş cu tot, de sus, de prin desiş, unde păştea o turmă de oi. Ce spaimă – şi noi, şi el – am mai tras! Ce râs ne-a pocnit când coşniţa plină cu mure a pornit la vale!... Şi cât am plâns când soarele era sus de tot, deasupra creştetului, şi fabrica fluiera ascuţit, străpungând cerul şi slobozind cete-cete de lucrători, peste câmpuri! Dar Măriuca – principala mare vinovată, care scăpase toarta coşniţei cînd îl văzuse pe Cornea lui Bădia – se înroşi zdravăn şi porni la cules cu mâini de aur, îndemnând din ochi şi "fluieraşul". Aşa că am coborât toţi trei până la cătunul mic, unde eu am grăbit pasul. În urmă, într-un hohot de râs, fugea Măriuca, cu braţul plin de flori. Pe lângă noi, în goană, pe şine, cu zgomot ritmic şi scârţâit de frâne, au trecut vagoanele cu buşteni golaşi, lustruiţi, aşezaţi milimetric şi legaţi în chingi de fier. Au zburat ca o părere, lăsând în urmă miros de brad şi cântec de jilip. Picioarele ni se înfundau în iarba

continuare în pag. 27

Colecţionarul

(fragment)

de **Cosmin Ştefan Rădoi**

Totul s-a petrecut toamna...

Acel om, trecut bine de 50 de ani, cu mâinile lui mari, ca de şmirghel, înalt, cu o privire pe care nu mulţi o înţelegeau, ori o aveau la suflet, o privire uşor încruntată, dar arzând în fiecare secundă de afecţiune, de dragoste, păr lunguţ, dar mereu bine pieptănat şi dat pe spate; trăsături ale feţei ce insuflau imaginea unui om iubitor de pământ, de izvoare şi de viţă de vie, cu mersul grăbit, poate prea drept, ce contrasta izbitor cu zâmbetul afişat calm, în fiecare dimineaţă... Cine era omul care se ascundea în spatele uniformei cu umerii laţi, cu mănuşi mirosind a tutun şi cizme înalte, veşnic perfect lustruite, fie ploaie, fie zăpada sau noroi? Era tatăl meu, în lipsa oricărei alte iluzii, dornică să-i ocupe locul. Omul ale cărui singure poze sunt cele în haină de ofiţer era tatăl meu. Era iluzia pe care mi-o doream şi tot ceea ce căutasem vreodată. Credeam că va trăi o sută de ani, aşa cum îmi promisese. Credeam că va găsi plăcere în a-şi vedea strănepoţii, în a-şi scălda privirile în privirile lor inocente, admirative. Speram, speram să am dreptate, speram...

Totul s-a terminat, însă, într-o zi. Într-o zi în care soarele ne încălzea trupurile cu raze blânde şi dulci. Iar când totul părea să devină prea fierbinte, cerul se deschidea şi ne ungea trupurile cu miresmele merilor înfloriţi şi a salcâmilor de-argint. Nu ştiam, că ziua respectivă avea să se transforme într-un proces, un proces în care eu eram martorul, un proces ce avea să dureze o săptămâna şi-o viaţă-ntreaga, până la condamnarea şi moartea tuturor inculpaţilor, martorilor şi călăilor. Delictul, în sine, avea să dureze doar câteva ore, judecata avea să ne roadă sufletele pentru tot restul vieţii. Ultimele lui cuvinte, zâmbite, au fost : "Vrei să mergi cu mine?" Am refuzat. Eram prea ocupat cu bucuria mea de soare, încât nu am putut să aud scrâşnetul unui suflet torturat, ars cu vătraie încinse, bătăile unei maşini de scris ce completa mecanic veşnicul "raport". Plecase. Plecase călăre, avea să-şi vadă şi să-şi lucreze pământurile, să-şi vadă adevăratele muze: soarele, pământul şi apa.

Ziua trecuse repede, dar nu eram îngrijorat. Ştiam că va veni să mănânce cu noi, la masă lungă de lemn, de pe care nu lipseau niciodată pâinile proaspăt coapte în curte, sarea din solniţa de cristal rusesc sau paharelele micuţe, de ţuica, vodcă sau şliboviţă. Era un ritual pe care îl repeta zi de zi, seară de seară, şi nu ar fi lipsit pentru nimic în lume. Adora să mă privească mâncând, să mă vadă rupând pâinea în bucăţele mici şi mirosind-o înainte de a o băga în gură.

Eu, la rândul meu adoram să-l privesc întorcând micul păhărel înainte de masă, veşnic acelaşi păhărel de cristal, cu marginile dintr-un metal galben, lucios, păhărel pe care erau trase linii subţiri, dezvăluind un model complex cu semnificaţii aparte. Iar după ce îl folosea, îl punea cu fundul în sus, spre a nu mai fi umplut sau refolosit la aceeaşi masă. Un pahar şi trei bucăţi de pâine rotundă, ţărănească, ritualul fiecărei mese.

Dar mâncarea începuse a se răci, aburii începuseră să dispară, precum, în mine, iluziile copilăriei dispăreau treptat, fără a se întoarce vreodată. Calul a ajuns acasă fără stăpân. Mergea cu capul în jos, aproape de pământ iar copitele şi potcoavele-i păreau de plumb, mişcându-se greoi prin iarba uscată de toamnă. Am plecat în căutarea lui şi l-am găsit, nu departe. Atârna în faţa unui apus de soare, apus pe care îl revăd zi de zi şi care îmi aminteşte de el. Atârna acolo, de acel blestemat fir de cânepă, precum un păpuşoi pus la uscat.

Mă privea cu ochii lui, în care strălucea soarele, dar nu ştiu ce avea a-mi spune. La baza arborelui, sub o piatră, am găsit două hârtii. Nu se putea face nimic în privinţă lui.Raportul era deja completat. Maşina de scris îşi întrecuse scopul. M-am aşezat în iarbă, privindu-l impecabil imbrăcat, doar cu un pantof murdărit de scoarţa copacului şi realizând frumuseţea locului. Am încercat să citesc hartiile. Dar nu-mi amintesc decât "...şi mi-am cusut ochii închişi... şi mi-am măcinat oasele în făină şi m-am copt în pâinea voastră spre a mă mânca în duminici..." Deatunci, pâinea nu a mai avut acelaşi gust, ori miros, iar pe la biserică n-am mai trecut.

*

Totuşi, cine era omul ce-mi atârna în faţă precum un talisman păgân?

Cine era omul care lăsat atâţia oameni atârnând, asemeni lui însuşi? Cine era omul cu cizme lustruite, care ne scria scrisori din toate colţurile pământului? Scrisori ce miroseau a tutun, piele şi lacrimi. Cine era şi ce a devenit? Cum şi-a făcut trecerea de la judecător, la condamnat? şi de ce o pedeapsă atât de dură? În ce şanţuri îi zăceau victimele, în ce gropi comune? Iar raportul, în ce sertar prăfuit avea să fie uitat? Unde avea să-şi mucegăiască paginile?

Stând acum la masă, peste atâţia ani, cu şosetele găurite pe gresia rece, scriind despre el, încă îl văd. De fapt, îl văd zilnic, îl văd în fiecare secundă. Îl văd în cafea, în păhărelul scund de cristal, de dinaintea fiecărei mese. Sunt eu, sunt el. Singura diferenţă e că eu nu întorc paharul niciodată, iar nici nu mi s-a uscat vreodatăă până acum.

Îmi imaginez viaţa lui precum un dosar, unul destul de gros, uşor prăfuit, dar cu colţurile tocite, semn că a fost citit cu mare interes până acum. Dosarul în cauză, în realitate, nu există. Nu-mi rămâne decât să-l imaginez eu cu poze, amintiri şi gânduri, intuiţie şi atenţie... acţiune în care domeniul meu de activitate îmi ajută căutările şi care mă ajută să pot acoperi, precum o mănuşă gândurile oricărui călău sau criminal, fie bărbat, fie femeie, fie copil.

Paradoxal, tocmai domeniul meu de activitate mă face să caut tot mai adânc în 'dosarele' oamenilor, fie ei martori sau condamnaţi. Dar vom ajunge acolo mai târziu, şi voi avea tot timpul din lume, sau tot timpul ce mi-a mai rămas, să vă povestesc despre asta. Căutând în sertare, printre lângă butoni de toate formele şi culorile, epoleţi cu frunză de stejar şi ceasuri de mână vechi, din Rusia ori Cehia, găsesc şi câteva fotografii, îngălbenite de vreme şi prea multe mâini curioase. În acelaşi sertar găsesc şi cartea lui Dmitriev, cu o coperta groasa, neagra de carton tare. Aceasta carte ce mi-a oferit totul, ce mi-a oferit martorul, judecatorul si calaul, si, poate, in cele din urma imi va oferi eliberarea totala, absurda.

Privind fotografiile, încerc să mi-l imaginez pe omul purtat cu devotament de ele peste decenii, peste necazuri sau bucurii, fie pentru a ne trezi şi încânta amintirile la vederea lui, fie pentru a ne servi ca amintire a păcatului strămoşesc, păcat stigmatizat nouă cu fierul încins, în spatele urechii, acolo unde, în general viermii si altele de-ale pământului îşi fac apariţia dupa câteva zile de la încheierea raportului. Ultima socoteală între individ, stat şi umanitate.

Pozele trezesc amintiri. Unele dulci, altele dulci-acrişoare. În scurt timp, realizez ca mă găsesc într-un coşmar, un coşmar în care raiul îmi devine închisoare, un paradis din care nu pot evada nici dacă vreau, nici dacă muşc din fructul interzis... un „paradis" în care plutesc la nesfârşit, precum o musca în nişte coniac franţuzesc. O poza iese în evidenţă, color, dar mică, cu un colt uşor ars. În ea

părea a fi un tânăr sincer, cu o piele albă, perfectă şi o uniformă impecabilă. Pe spate, cu cereneală neagră precum zgura, şi o peniţa tremurând, stătea scris: *25-X-1951 Amintire, în Oraviţa.*

În celelalte poze apare acelaşi om, aceeaşi uniformă impecabilă, dar buzele sunt de cenuşă şi pielea împânzită de riduri, iar ochii uşor înlăcrimaţi, ochi ce prevesteau un judecător temeinic şi un călău iscusit. Dar iată că am deviat de la propria judecată, probabil din dorinţa de a trage cât mai mult de timpul ce mi-a rămas. Pozele şi amintirile le voi împacheta şi le voi pune deoparte spre a fi studiate mai târziu, de alţii. Timpul a curs peste mine precum apa de bobotează şi a încercat să mă facă să-mi plec capul uitării şi iertării, dar sunt lucruri pe care nici timpul, nici iertarea nu mă pot forţa să le fac. Sunt lucruri ce nu pot fi nici iertate, nici uitate, poate nici nu se doresc a fi uitate. Ce rost îşi are viaţa dacă o uiţi? Ce rost îşi are timpul dacă uiţi istoria? Ridurile din oglindă? La câte oglinzi am văzut şi am spart, tot atâtea chipuri am văzut, fiecare cu riduri diferite, precum pânzele de păianjeni din diferite specii.

Nu-i rost în viaţă în a uita, ori în a lăsa judecata neterminată. Astăzi, de-ar fi să mă privesc în oglindă, aş vedea acelaşi om bătrân de acum cinci zile sau de peste cinci zile, sau un străin total. Uitarea ne depărtează de noi înşine, de umanitatea proprie copiiilor. Uitarea, însă, nu ne dă dreptul de a fi judecători sau călăi, ci doar victime. Victime alte timpului, victime ale celulelor noastre muritoare, victime ale trădării, cea atât de naturală şi, totuşi, surprinzătoare, victime ale corpurilor noastre putrezind încă de la naştere. Totuşi, la flacăra lumânăreii, şi cea mai uscată femeie pare de sânge albastru, cu părul scăldându-se în perle. Timpul a trecut iar eu m-am lăsat pradă lui. Mi-am pierdut capacitatea de magician al propriei copilării. Mi-am pierdut mănuşile albe şi cărţile de magie, iar în lipsa lor mâinile mi s-au acoperit de pământ şi bătături, iar în rugăciunile mele n-am mai dus lipsă nici de lipsuri, nici de vânătăi, sau pledoarii.

Am devenit voluntarul propriului meu truc macabru: viaţa reală... Coborârea în bazinul cu apă, legat de mâini şi de picioare, cu funia propriei conştiinţe, propriei inhibiţii aptitudinale, spirituale sau cognitive. Coborârea se face încet, iar scripeţii pocnesc uşor, precum un an după altul.Un lucru este sigur: nu voi scăpa cu viaţă. Apa îmi va umple plămânii precum vinul, carafele, la nunţi, iar singura speranţă e ca totul să treacă simplu repede şi "onorabil".

Unii cred că nu există onoare în a muri, atât timp cât aceasta nu se petrece din propria iniţiativă. Astfel, unii indivizi îşi asumă dreptul de a-şi lua destinul în propriile mâini. Alţii speră că vor trăi veşnic apelând la pacturi cu diverse divinităţi, dar nu reuşesc niciodată. Putrezim în gropi comune imense, iar paradoxal este că nu putem acuza natura de genocid, şi nici nu o putem judeca.

Îi putem doar mulţumi pentru data biletului de trecere, dată ce ne este arsă în spatele urechii, cu fierul încins, la naştere, şi pentru timpul care ne stă la dispoziţie; pentru pământul mai uşor, sau mai greu care va fi aruncat peste zâmbetele noastre de către gropari analfabeţi. Gropari ce, fie vor găsi bucurie în ochii noştri întredeschişi, fie vor găsi tristeţe într-ai lor, complet luminaţi. Un călău nu poate înfrunta natura, dar o poate ocoli; nu poate da boli, dar poate da judecată dreaptă celor nedrepţi, iar fiecare om are dreptul de a fi călău, cel puţin odată în viaţă, fiecare om are dreptul la o victimă: el însuşi.

La şapte ani după ce am citit primul meu "raport", am părăsit casa aceea şi copacul ce purta încă urmele de funie, şi câmpurile de cânepă nestrânsă, şi-am părăsit în zidurile vetrei icoanele mele şi rugăciunile ce le-au urmat, trucurile de magie şi cărţile de joc, florile de salcâm şi orchestra potcoavelor, în zilele de paradă. Orchestră în care dirijorul a ars odată cu icoanele şi rugăciunile...

Am plecat acolo unde luminile păreau a străluci în veci, acolo unde turnurile fabricilor îmi păreau turle de biserici şi mă minunam de pietatea oamenilor ce păreau a clădi şi a trăi numai în numele lui Dumnezeu. Acolo unde apa părea să iubească oamenii şi să se schimbe, mai dulce, sau mai rece după poftele fiecăruia, unde pâinea mirosea a grâu, nu a oase şi nu trosnea după fiecare atingere, precum moaştele sfinţilor.

*

Pe masa cu urme de tăişuri, zăceau orologiile mele sfărâmate, frimiturile copilăriei şi vreascurile din icoane, adunate cu grijă într-o scrumieră de lut... Era iarnă. Ningea şi am decis să ies afară, să-mi văd lumea, eternul gulag. Mi-am încălţat cizmele de piele perfect lustruite şi am pornit încet, legănat, pe alei întunecate. Îmi văd biserica catolică, de unde toţi oamenii ies îngeri, îmi văd şi turlele de oţel, sau poate mai bine zis, turnurile de oţel ce păzesc micul nostru gulag, turnuri în care sentinelele pufăiau încet ţigări străine...

Ne credeam liberi. În realitate, nu eram. În realitate eram protagoniştii unei piese de teatru macabre, cu un scenariu obscen şi dezgustător, un iad al propriei creaţii din care nu puteam nici evada, nici pieri. Merg şi observ strada Pavlov, stradă din cuburi de piatră cu sunet aparte şi un farmec pe măsură. Fulguia încet atunci, iar credincioşii îşi zâmbeau pe sub fulgii de zăpada, mergând împreună, la unison, precum un batalion funerar.

Era moartea conştiinţei propriului univers, înmormântarea tuturor artiştilor şi prezicătorilor. Era un şir alb, o moarte impecabilă, dar pe măsură ce-i vedeam cizmele, mi se murdărea iar sufletul şi îmi vărsa lacrimi... Capul îmi atârnă greu, gândurile mi se transformă în plumb, ce-mi umple venele şi le dă culoarea specifică coşurilor de turnătorii.

În ochii lor strălucea zăpada, dorinţa, răzbunarea. În ai mei, cenuşă, de parcă aş fi fost primul ce avea să zărească dezastrul iminent, fulgii ce aveau să se transforme în piatră şi cenuşă şi aveau să înghită lumea, cu tot batalionul de credincioşi. Un Vezuviu de păcate ce va arde câmpia, spovedind-o, va acoperi lumea şi livezile cu cenuşă fină, înecăcioasă pentru tot sufletul ce o va înghiţi.

Am mers atunci, totuşi, înainte. În ei vedeam o armată de infirmi, iar în zâmbetele lor vedeam zâmbete de hienă. Mâinile-mi erau roşii, îngheţate de fulgii ce nu conteneau a se topi, fulgi ce-mi aminteau de martorii, judecătorii sau condamnaţii ce ispăşesc pedepse aspre în celulele lor de gheaţă, precum şi noi ne ispăşeam păcatul într-ale noastre, de ciment. Celule unde nici un prizonier nu este la fel şi nici o execuţie nu seamănă cu alta. Încăperi unde singura fărâmă de umanitate este durerea.

Cu toţii pluteam în acelaşi glob de cristal, fără a ne şti soarta şi fără a ne interesa de ea, eram precum viermii ce se hrăneau din trupurile Sfinţilor, Sfinţi ai caror ochi ne erau stele şi constelaţii deasupra capului.

Fulgii mi se topeau în palmă, purgatoriul sufletului pentru condamnaţii mei, iar eu, eu aveam să fiu temniţă faptelor lor în veci, loc fără crimă, dar şi fără pedeapsă, loc unde vor ajunge pe hârtie, în rapoartele mele, mai lungi, ori mai scurte, scrise, însă, cu aceeaşi tragică cerneală neagră.

Erau creaţiile propriilor fantezii sinucigaşe, fantezii ce deveniseră ale mele şi care îmi impregnaseră corpul cu otravă, funie şi praf de puşcă. Fantezii ce dezvăluiau suflete de pictori fără pânză, sculptori fără lemn sau piatră... suflete ce trăiau pentru acel singur moment de creaţie artistică, ce putea veni fie odată la zece ani, fie la douăzeci şi cinci, fie la cincizeci, ce putea avea nenumărate forme sau metode, dar numai un lucru în comun: propriul corp, propriile oase prin care pensula, stiloul sau dalta ajung până în măduva lor şi le oferă un ton specific orgilor vieneze, orgi în care oasele se suprapun, iar ţipetele devin piese clasice sau romanţe criminale.

Totul în palmă mea, roşie, îngheţată şi crăpată precum palatele de Bavaria. Eram cel ce mi-i topeam în ochi sau palmă şi îi eliberăm după bunul plac. Cel care îi purifica, prin apă, sau foc, prin timp şi uitare, şi-apoi îi vedeam în toate oglinzile, bătând din partea cealaltă a lor, unii cerşind iertare, alţii înjurând, alţii rugându-se, şi singurul lucru avut în comun era că nu aveau scăpare.

Aveau să fie împrăştiaţi în strugurii cu bob negru, şi să rămână acolo până vor fi culeşi si turnaţi în sticlă sau lut. Turnaţi în lemn şi sub dop de plută, pentru a sufoca vinurile, sau pentru a fi transformaţi în icoane sau cruci, după gustul iertător al tâmplarului. Devenisem, fără să vreau, episcopul unei astfel de catedrale, în care cei vii nu aveau loc, iar cei morţi îmi deveneau icoane, pielea lor, vitralii minunat pictate, iar organele lor umpleau criptele până la refuz. Sufletele le ardeau pe afară, în samovare uriaşe, transparente şi-mi făcea plăcere să-i privesc transformându-se în aburi sau mătănii.

Era iarnă, iar ei... ei erau cu toţii, ai mei.

Dreyse, prima puşcă modernă

de prof. **Ioan I. Scafeş**

Începând cu a doua jumătate a secolului secolului al XVIII-lea, peisajul industrial universal a înregistrat o serie de contribuţii remarcabile, care au pregătit marele salt tehnologic din perioada următoare. În ceea ce priveşte armamentul, însă, progresele s-au făcut simţite mai greu. Astfel, la începutul secolului al XIX-lea, armamentul de foc portativ dominant era tot cel cu încărcare pe la gura ţevii şi cu platină cu cremene, prea puţin diferit de cel inventat cu aproape 200 de ani mai devreme, în anul 1610, de **Marin Le Bourgeoys**. De-a lungul timpului, în acest domeniu s-au înregistrat însă şi unele progrese, cum ar fi cele datorate lui **Jean Baptiste Vaquette de Gribeauval**[1], remarcabil prin activitatea de organizator, prin rigoarea şi metoda pe care le-a impus în producţia de armament[2]. Ideea sa de a raţionaliza producţia de armament prin impunerea unor norme care stabileau dimensiunile exacte pentru fiecare reper constitutiv al gurilor de foc, aplicată în domeniul armelor portative, a condus la apariţia puştii franceze de infanterie model 1777, practic prima armă produsă după o metodă ştiinţifică, ale cărei părţi componente puteau fi schimbate cu preţul unor minime retuşuri[3]. Procedeele de fabricaţie ale lui **Gribeauval** au fost rapid copiate în Austria, Italia, Rusia, Elveţia sau Statele Unite ale Americii[4], dar armele rezultate nu difereau de cele anterioare decât prin calitatea superioară a procesului de fabricaţie.

Lungul drum de la flintă la carabină

Un important pas în evoluţia armelor de foc se datorează lui **John Forsyth** care a inventat în anul 1807 un nou sistem de dare a focului, mai simplu, ce exploata proprietatea fulminatului de mercur de a exploda în momentul lovirii. Noul sistem, „cu percuţie" (mai cunoscut la noi şi sub termenul „cu capsă"), a fost ulterior perfecţionat de francezul **Prelat** (1818) şi americanul **Josuah Shaw** (1822). Aceştia au avut ideea de a închide fulminatul de mercur în capsule din tablă subţire, din cupru, ce se aplicau pe un suport port-capsă care comunica printr-un canal cu camera ţevii, rezolvând astfel problema relativei lipse de siguranţă imputabilă noului sistem. Marile armate ale lumii au ezitat mult timp să renunţe la armele cu platină cu silex şi au recurs la cele cu percuţie doar în deceniile patru şi cinci ale secolului 19. Sistemul nu soluţiona însă problema modului de încărcare a armei, care se făcea lent, tot pe la pe la gura ţevii. Mai mult decât atât, o astfel de operaţiune se putea face în condiţii bune doar în poziţii care expuneau militarul focului inamic.

Urmând exemplul Manufacturii regale din Enfield, în deceniul şase al secolului al XIX-lea, constructorii din întreaga lume au trecut la fabricarea de arme militare numai cu ţevi ghintuite. Măsura conferea avantajul unui tir razant, precis şi al unei traiectorii mai lungi, faţă de cel al armelor cu ţeava lisă. În acelaşi timp, armele cu ţeavă ghintuită aveau inconvenientul încărcării, chiar mai anevoioase decât în cazul armelor cu ţeava lisă. Numeroasele încercări de ameliorare a încărcării prin modificarea formei glonţului[5] au avut rezultate mediocre, devenind clar că, pentru un progres real în domeniul armelor de foc, se impuneau contribuţii radicale, mai ales în ceea ce priveşte modul de încărcare a acestora. Pornind de la aceasta unii armurieri au urmărit şi producerea unei muniţii complete, fapt ce a condus, în cele din urmă, la noi modele, revoluţionare, de arme de foc.

Johann Nikolaus von Dreyse (1787-1867) îşi datorează inventarea „puştii cu ac", prima armă viabilă cu încărcare pe la culată, angajării pe acest drum. **Dreyse** a lucrat în intervalul 1809-1812 la Paris cu armurierul elveţian **Jean-Samuel Pauly**[6], şi a fost influenţat în mod cert de realizările acestuia[7]. Revenit în Prusia în anul 1815, **Nikolaus von Dreyse** a înfiinţat la Sömmerda o fabrică de producere a capselor pentru armele cu percuţie. Preocupat de muniţia pentru armele de infanterie, **Dreyse** a reluat ideea utilizării unui cartuş complet, cu amorsajul încorporat, care însă urma să fie tras de o armă cu încărcare pe la gura ţevii. Pentru aprinderea încărcăturii **Dreyse** a conceput un sistem de percuţie original, compus dintr-un cocoş şi un percutor care traversa culata, sistem perfecţionat apoi prin ataşarea la percutor a unui resort[8].

***Gewehr* Mod. 41, puşca cu ac model 1841, date tehnice:** Calibru ţeavă: 15,43 mm; Calibru glonţ: 13,60 mm; Lungime ţeavă: 907 mm; Lungime totală: 1 425 mm; Greutate: 4, 975 kg; Bătaie eficace: 200 m.

Încercarea de a corecta deficienţele muniţiei propuse de **Pauly** prin plasarea capsei de iniţiere în interiorul cartuşului l-a făcut pe **Dreyse** să-şi prevadă arma cu un percutor lung, foarte asemănător cu un ac. „Puşca cu ac" („Zundnadelgewehr"), numită aşa datorită formei şi dimensiunilor percutorului, brevetată în anul 1828[9], avea inconvenientul, deja enunţat, al încărcării pe la gura ţevii. În plus, mai exista şi pericolul ca soldaţii, în tensiunea luptei, să uite să execute armarea care, la acest model de puşcă, presupunea retragera percutorului în lăcaşul său, operaţiune absolut obligatorie înaintea încărcării. În caz contrar cartuşul, care se îndesa cu vergeaua, putea fi percutat în momentul presării în lungul ac-percutor. Pentru a exclude pericolul percutării cartuşelor în circumstanţele

descrise mai sus, **Dreyse** a recurs la utilizarea unui cartuş de calibru mai mic, care nu mai trebuia îndesat cu vergeaua, însă soluţia a avut ca rezultat un tir foarte imprecis al armei[10].

În anul 1837, **Nikolaus von Dreyse** a finalizat un alt model de armă [11], care constituia o îmbunătăţire a propriului brevet din 1828. Noua sa „puşcă cu ac" se încărca însă pe la culată, iar obturarea camerei cartuşului se făcea cu un închizător mobil, cilindric, care conţinea acul-percutor şi un resort. Închizătorul avea capul conic, calibrat perfect cu partea dinapoi a camerei cartuşului. El era prevăzut cu un mâner de manevrare lateral şi culisa pe axul ţevii, într-o deschizătură longitudinală. Prin soluţia adoptată arma imaginată de **Dreyse** a devenit precursoarea tuturor puştilor şi carabinelor cu repetiţie moderne, ale căror sisteme de închidere s-au inspirat din cel al armurierului prusian[12]; ea constituie, practic, prima armă din lume cu percuţie şi încărcare pe la culată, viabilă din punctul de vedere al militarilor[13].

Pentru această puşcă era utilizat un tip de cartuş complet, de concepţie originală, foarte asemănător cu cel conceput de **Dreyse** pentru varianta sa de „Zundnadelgewehr" din anul 1828. Cartuşul se compunea dintr-un înveliş din hârtie care încorpora atât glonţul, de calibru mai mic decît al armei, un sabot din hârtie macerată, capsa explosivă (fulminat de mercur), cât şi încărcătura de azvârlire. Dezavantajul generat de calibrul mai mic al glonţului, faţă de cel al armei era compensat de ţeava pe care **Dreyse** o concepuse, cu patru ghinturi late, puţin profunde şi care permitea ca, în momentul tragerii, sabotul din hârtie macerată existent în cartuş să preseze glonţul subcalibrat pe ghinturile ţevii, imprimându-i mişcarea de rotaţie în jurul axei lungi.

Armele sistem *Dreyse* au utilizat patru tipuri de cartuşe regulamentare[14] realizate după acelaşi principiu constructiv, diferenţiate însă prin forma glonţului sau cantitatea de pulbere neagră conţinută: a) cartuşul model 1841, utilizat pentru puşca cu ac md. 1841, cu glonţ sferic, cal. 13,60 mm; b) cartuşul model 1847, utilizat pentru puşca cu ac md. 1841, cu glonţ sferoconic, prevăzut cu un brâu, cal. 15,43 mm; c) cartuşul model 1855, utilizat pentru toate celelalte modele de puşti sistem *Dreyse*, cu glonţ ovoidal, cal. 13,600 mm (cartuşul model 1857, pentru carabina cu ac md. 1857 era o versiune a celui md. 1855, dar cu o încărcătură de praf de puşcă mai mică); d) cartuşul model 1872 destinat armelor *Dreyse* md. 1860, md. 1862, md. 1865, şi 1869, modificate după metoda colonelului **Beck**, diferit de modelul 1855, de bază, prin lungimea mai mică.

Cartuşul model 1855, cel mai răspândit, avea o greutate totală de 40,7 g. Glonţul, din plumb, cântărea 31,07 grame şi era aşezat pe un sabot din papier maché (hârtie macerată), la baza căruia era fixată capsa cu fulminat de mercur. Urma apoi încărcătura de azvârlire, 4,290 grame de pulbere neagră (la cartuşul pentru carabine) sau 4,885 grame (la cartuşul pentru puşti), încărcătură ce ocupa jumătatea dinspre baza cartuşului. Raportul dintre greutatea glonţului şi cea a încărcăturii de azvârlire era în acest caz de 1/6,4, apropiat de cel al altor arme din epocă, al căror calibru era în jur de 15,24 mm.

Creaţia lui **Nikolaus von Dreyse** a fost luată în calcul, ca o eventuală opţiune pentru uzul militar, după unele ezitări generate de noutatea concepţiei promovate. Testele riguroase, încheiate cu concluzii favorabile, au determinat, în anul 1841, luarea deciziei ca „puşca cu ac" să

Nikolaus von Dreyse

devină regulamentară în armata prusiană. În acelaşi an, armata prusiană a lansat şi prima comandă substanţială, 60 000 de arme *Dreyse*, care nu au fost distribuite le trupe, ci depozitate la Arsenalul din Berlin. Numele de cod atribuit noii arme a fost „puşca uşoară cu capsă md. 1841", denumire menită să conserve secretul asupra sa[15].

Prusia a decis în mod oficial adoptarea noilor arme în anul 1848 şi trecerea la fabricarea lor pe scară industrială, în condiţiile păstrării celui mai strict secret[16]. Armele *Dreyse* au fost utilizate pentru prima oară în mai 1849, în timpul „revoltei constituţionale" din Dresda, ocazie cu care au dat satisfacţie deplină. Cadenţa reală a armelor sistem *Dreyse* era, pentru acele timpuri, absolut remarcabilă: 10-12 lovituri/minut. Instrucţiunile prusiene prevedeau însă, pentru economisirea muniţiei avută la dispoziţie, executarea a doar cinci lovituri/minut. Arma concepută de **Nikolaus von Dreyse** se încărca în în cinci timpi: a) retragerea acului percutor în interiorul corpului închizătorului; b) deschiderea camerei cartuşului prin manevrarea închizătorului spre înapoi; c) introducerea cartuşului; d) închiderea camerei prin împingerea închizătorului spre înainte şi blocarea acestuia prin apăsarea în jos a mânerului de manevrare; e) armarea, care consta în comprimarea arcului percutorului. Fapt absolut remarcabil, toate aceste operaţiuni puteau fi făcute de militari şi în poziţia culcat, ceea ce le conferea acestora, pe de-o parte, protecţie sporită în timpul luptei, iar pe de alta, posibilitatea de a ochi mai bine. Militarii prusieni erau special instruiţi pentru utilizarea acestor arme, fiind probabil singurii soldaţi ai timpului care aveau repartizate câte 100 de cartuşe pe an pentru trageri de antrenament[17].

Armata prusiană şi marele şoc. Modelele şi marcajele armelor *Dreyse*

Armele „cu ac" au fost folosite de prusieni pentru prima oară într-un conflict mai important în anul 1864, având un rol semnificativ în victoria împotriva Danemarcei, a cărei armată era dotată cu puşti cu capsă şi cu încărcare pe la gură. A fost momentul când factorii militari din întreaga lume au conştientizat avantajul decisiv al armelor cu încărcare pe la culată asupra celor cu încărcare pe la gură. Marele şoc pentru opinia publică l-a constituit însă dezastrul armatei austriece în faţa armatei prusiene în bătălia de la Sadova (3 iulie 1866), datorat în proporţie covârşitoare, tirului rapid al puştilor sistem *Dreyse*. Un corespondent de război britanic sintetiza astfel deznodământul războiului austro-prusian: *Austriecii au fost înfrânţi în campania din Bohemia nu pentru că n-ar fi fost tot atât de bravi ca şi prusienii, ori tot atât de disciplinaţi, ci, pur şi simplu pentru că inamicii lor erau înarmaţi cu arme care le permiteau să tragă de cinci sau de şase ori în intervalul în care austriacii trăgeau o dată*[18].

Armele sistem *Dreyse* au rămas în serviciul armatei prusiene timp de trei decenii. Ultimul conflict în care au fost utilizate pe scară largă a fost războiul franco-prusian (1871). În lunga perioadă de utilizare, armele *Dreyse* au cunoscut următoarele modele: puşca uşoară cu capsă md. 1841, pentru infanteria de linie; puşca cu ac md. 1849, pentru vânători; puşca cu ac md. 1854, pentru vânători (prevăzută cu o baionetă subţire, cu trei muchii, păstrată în ulucul armei); puşca cu ac md. 1860, pentru

„puşcaşi", primul model prusian fără baionetă, (o variantă mai uşoară a md. 1841, de la care păstra neschimbată culata, cu patul fără sprijinitor de obraz şi realizat în două versiuni de lungime); puşca cu ac md. 1862, pentru infanteria de linie, cu baionetă cu dulie, cu înălţător cu trei foiţe (una fixă, pt. distanţe de 350 de paşi şi 2 mobile, pt. distanţe de 550 de paşi şi respectiv 600-800 de paşi); puşca cu ac md. 1865, pentru vânători (cu baionetă Hirschfenger); puşca cu ac md. 1866/71, pentru genişti (puşca era o versiune a md. 1854, mai scurtă şi fără vergea); puşca cu ac md. 1869, pentru genişti; carabina cu ac md. 1857, pentru cavalerie; revolverul cu ac md. 1850.

Toate modelele de arme sistem *Dreyse* purtau următoarele marcaje: a) pe cutia culatei: vulturul imperial, în zbor înalt (cu aripile desfăcute), iniţialele regelui **Friedrich Wilhelm**; numele fabricantului; Mod. (model), urmat de ultimele două cifre ale anului în care arma respectivă a fost adoptată; anul fabricaţiei, data distribuirii la corpuri; b) pe camera cartuşului: poansoane de control; seria armei; iniţialele FW încoronate; c) pe talpa patului: numele unităţii la care a fost distribuită arma.

Primul model de puşcă *Dreyse*, cunoscut şi sub indicativul *Gewehr* (puşcă) md. 1841, a dotat majoritatea armatei prusiene până în anul 1862, când a fost înlocuită cu *Gewehr* model 1862. Practic, cel mai răspândit model de armă *Dreyse*, *Gewehr* md. 1862, era o versiune a modelului 1841, mai uşoară, cu ţeava mai scurtă, cu patul relizat în două dimensiuni, şi aparate de ochire mai perfecţionate. Cavaleria a fost dotată în întregime cu *Karabiner* (carabina) mod. 1857, singurul tip de carabină *Dreyse* de uz militar. În anul 1871, trupele de gardă, reprezentative pentru armata prusiană, erau dotate astfel: Garde Grenadiere, Garde zu Fuss, Garde Fuziliere – cu *Gewehr* md. 1862; Garde Jager, Garde Uhlan, Garde Dragoner, Garde Hussar – cu Karabiner md. 1857. Garde Landwehr era dotată cu *Gewehr* 1849, fapt care denotă că, în ultimul an, înaintea înlocuirii armamentului din dotare, necesarul de puşti md. 1862 (cea mai perfecţionată versiune de puşcă de infanterie sistem *Dreyse*) nu era deplin asigurat.

Cu toate că s-a dovedit a fi o armă militară eficientă, *Dreyse* suferea însă din cauza unor imperfecţiuni care îi limitau eficienţa: calibrul era prea mare în raport cu puterea de azvârlire a pulberii negre, ceea ce limita tirul eficace la maximum 600 m pentru puşti şi 200 m pentru carabine; percutorul, de o lungime apreciabilă, se deforma foarte uşor din cauza manipulării mai dure a armei; plasarea capsei detonatoare la mijlocul cartuşului provoca uzarea percutorului datorită arderii încărcăturii de azvârlire în momentul tirului (pentru suplinirea acestui neajuns, militarii aveau asupra lor permanent percutoare de rezervă, operaţiunea înlocuirii unui percutor degradat fiind relativ simplă); sabotul din hârtie macerată nu se desprindea întotdeauna de glonţ la ieşirea din ţeavă, afectând precizia şi bătaia armei; învelişul cartuşului, din hârtie, se degrada destul de uşor atât din cauza umezelii, cât şi din cauza şocurilor suferite în timpul transportului, în chesoane, pe drumuri neamenajate; închizătorul nu obtura perfect camera cartuşului, iar scăpările de gaz (uneori chiar flăcări) din timpul tragerii erau deosebit de stânjenitoare pentru trăgător. Ca urmare, militarii prusieni preferau să tragă de la şold, în loc să ochească şi să tragă sprijinind arma în umăr, aşa cum fuseseră instruiţi.

În ultimele trei decenii ale secolului al XIX-lea, aceste deficienţe au devenit un handicap major pentru puştile şi carabinele sistem *Dreyse* care erau acum surclasate de armele perfecţionate nou apărute. Ca urmare, după războiul franco-prusian armata imperială germană a renunţat la armele *Dreyse*, adoptând arme sistem *Mauser*, md. 1871, calibru 11 mm, cu un sigur foc şi care utilizau cartuşe metalice.

Războiul de secesiune (1861-1866), cu noutăţile[19] pe care le-a adus în prim-planul artei şi tehnicii militare, a dat un impuls major puterilor europene în încercările de realizare a unor arme moderne, cu încărcare pe la culată. După războiul austro-prusian, unde succesul acestora din urmă a fost atribuit, aşa cum am arătat deja, tirului rapid al armelor *Dreyse*, toate marile puteri ale lumii au trecut la înlocuirea rapidă a vechilor sisteme de arme cu încărcare pe la gura ţevii, recurgând, în general, într-o primă fază, la modificarea vechilor arme ghintuite, cu capsă, în arme cu încărcare pe la culată şi cu cartuş metalic[20]. În paralel, alte state au lansat programe ce au dus la apariţia unor noi modele de arme, concepute special pentru a fi încărcate pe la culată[21].

Această perioadă corespunde, în România, cu sfârşitul domniei lui **Alexandru Ioan Cuza**, când în dotarea armatei române se aflau în special arme franceze: puşti neghintuite, transformate cu capsă, md. 1859 (1822 T); puşti ghintuite cu capsă, md. 1861 (1857); puşti „spahis", ghintuite, cu capsă, md. 1865 (1857); carabine de vânători, cu capsă, md. 1862 (1846 T); muschetoane de artilerie, ghintuite, cu capsă, md. 1863 (1829 T bis); carabine de cavalerie, transformate cu capsă, md. 1863 (1822 T) etc.[22] Despre împrejurările în care au ajuns puştile sistem *Dreyse* în armata noastră, însă, eventual ce pagini din zbuciumata isto rie ce a urmat imediat după aceea au scris soldaţii români cu ajutorul acestora vom oferi detalii în numărul 2(9)/ 2011 al revistei ***ProARME***.

---

[1] Jean Baptiste Vaquette de Gribeauval , 1715 - 1789, locotenent-general, inspector al artileriei franceze din anul 1776;

[2] Gribeauval a reorganizat complet artileria franceză, structurând-o în două categorii de bază: artilerie de câmp şi artilerie de asediu; a limitat şi codificat numărul calibrelor armelor de foc; a impus pentru artilerie utilizarea osiilor din fier şi a chesoanelor antetren care asigurau transportul muniţiei şi constituiau, în acelaşi timp, o banchetă pentru servanţii piesei, în timpul deplasărilor.

Tot lui i se datorează ideea deosebită de a raţionaliza producţia de armament prin crearea unor sisteme de arme cu elementele componente interschimbabile, impunând nişte „tabele" care stabileau dimensiunile exacte pentru fiecare reper constitutiv al gurilor de foc;

[3] Dominic Venner, *Le livre des armes. Armes de combat individuelles*, Jacques Grancher, Editeur, Paris,1976, p. 139;

[4] Ibidem, p. 122; h) procedeul "Jacobs" presupunea un glonţ cilindro-ogival, prevăzut cu proeminenţe longitudinale, menite să intre între ghinturile ţevii armei;

[5]Pentru ca glonţul să poată fi întrodus mai uşor într-o teavă ghintuită s-au folosit, în principal, următoarele procedee: a) procedeul "Delvigne" (I) care presupunea un glonţ sferic, de calibru mai mic decât al ţevii şi care, odată ajuns în camera armei, era aplatizat cu o lovitură de vergea; b) procedeul "long rifle of Kentucky", care presupunea o ţeavă cu ghinturi puţin profunde, glonţ sferic, îmbrăcat în pânză, ce putea fi introdus uşor pe ţeavă, doar cu o mişcare a vergelei; c) procedeul "Delvigne" (II), care presupunea un glonţ cilindro-conic, cu calibrul mai mic decât al ţevii, a cărui bază scobită se dilata sub sub presiunea gazelor; d) procedeul "Minié", foarte asemănător cu cel anterior, dar care presupunea ca scobitura din baza glonţului să fie dublată de un degetar din oţel; e) procedeul "Enfield", practic identic cu cel "Minié", cu deosebirea că degetarul era din lemn; f) procedeul "Winworth" presupunea un glonţ cu vârf ogival şi corpul prelucrat în 6 faţete;

[6] Ian V. Hogg, *The Encyclopedia of Weaponry*, Greenwich Editions, London, 1998, p. 78;

[7] Jean-Samuel Pauly a patentat, la 29 septembrie 1812, o armă care le prefigura pe cele de vânătoare ulterioare, cu încărcare pe la culată şi cu ţeava basculantă, care utiliza un cartuş complet, cu soclu metalic. Cu ocazia probelor, Pauly a tras cu acest model de armă 22 de lovituri în 2 minute, însă fragilitatea cartuşului a făcut ca puşca să nu fie adoptată de armata franceză;

[8] General Pototsky, *Armele portative actuale. Proprietăţile, fabricaţiunea şi întrebuinţarea lor,* Stabiliment de Arte Grafice Universala, Bucureşti, f.a., p.15;

[9] Geoffrey Boothroyd, *Guns thtough the Ages,* Bonanza Books, New York, f.a., p. 108;

[10] General Pototsky, op. cit., p. 16;

[11] Dominic Venner, op. cit., p. 148;

[12] Carol König, lt.-col. Cristian M. Vlădescu, *Armamentul armatei române în războiul pentru obţinerea independenţei de stat a României din 1877-1878,* în *Studii şi materiale de muzeografie şi istorie militară*, nr. 10/1977, p. 162;

[13] Iann V. Hogg – Graham Smith, *Les armes de guerre portatives*, Celiv, Paris, 1994, p. 120;

[14] Maurice Moy, *Le tir au fusil Dreyse,* în *Gazette des Armes*, nr. 29, Juillet-Aout, 1975, p. 32;

[15] Denumirea oficială de "puşcă cu ac" apare pentru prima oară abia peste 9 ani, într-un ordin al cabinetului prusian din 22 martie 1850;

[16] Dominic Venner, op. cit., p. 149;

[17] *The Needle-Gun and Cartrige*, în *Chambers 2 s Journal* , 18 August, 1866;

[18] cf. Geoffrey Boothroyd, op. cit., p. 108;

[19]Iată câteva dintre aceste noutăţi: crearea primelor servicii medicale militare, războiul de partizani, primele servicii de informaţii militare, operaţiuni amfibii, război de tranşee, reţele de sârmă ghimpată, utilizarea observaţiei aeriene, a căilor ferate, a submarinelor, a navelor cuirasate şi, nu în ultimul rând, a armelor cu cartuş metalic complet, cu repetiţie ;

[20] Marea Britanie, puşca *Snider* md. 1866, cal. 577 inch; Franţa, puşca modificată md. 1867 cu "tabacheră", cal.17,8 mm; S.U.A., puşc *Springfield* md.1867, cal. .50 inch; Rusia, puşca *Krnka* md. 1869. cal. 15,24 mm;

[21]Franţa, puşca *Chassepot* md. 1866, cal 11mm; Elveţia, puşca *Vetterli* md 1867, cal. 10,4 mm, cu repetiţie; Austro-Ungaria, puşca *Werndl*, md.1867, cal. 11mm;

[22] Cornel I.Scafeş, Horia Vl. Şerbănescu, Corneliu M. Andonie, Ioan I. Scafeş, *Armata română în vremea lui Alexandru Ioan Cuza*, Total Publishing, Bucureşti, 2003, p. 45.

continuare din pag. 21

cu roua nezvântată, înotam ca într-o mare de basm spre coliba fericirii, unde Făt-Frumos, în salopetă, mă aştepta flămând. Ascunsesem cu grijă de surpriză sticlele cu hidromel, înfofolite în ştergare, alături de bulgărele de unt înfăşurat în foi de varză albă, ca şi pelincile pruncilor. Dar tot mai bine să mă grăbesc; cu lupii şi Feţii-Frumoşi nu ştii niciodată ce găseşti acasă!

De o parte şi de alta, zburda un mânzoc cu botul de lapte şi catifea. Ei, cum să te grăbeşti când mânzocul te adulmecă în coşniţe, când botul lui cald caută în palmă bucăţica de zahăr. Aşa am mai dat câteva raite. Măriuca după mânzoc, eu după ea, mânzocul gonindu-ne din urmă pe amândouă. De undeva, dintr-un şanţ, ne privea Haiduc, paznicul miţos al mânzocului; şi aşa, soarele a mai coborât încă două suliţe, pe după creasta bătrânului pleşuv cu trei trunchiuri uitate în parchetele cu pădurea retezată. Mai în vale, Suceava şipotea şi lovea cu aripa-i de cristal în malul ca piatra albă, sticloasă. Răzleţi, pe lângă mal s-au adunat pescarii în vreme ce ţăcănitul ritmic al gaterelor a adormit înnăbuşit în rumeguş şi stive. Fugeam amândouă de ne scăpărau călcâiele, spre casă. Turta dulce, plăcintele poale-n brâu, dulceţuri şi câte altele stăteau în coşurile noastre. Deabea ne mai trăgeam sufletul!

Când am ajuns acasă, ne-am suflecat mânecile şi am prins a frământa din toate, deodată. În uşă, zâmbind, apăru Făt-Frumos în salopetă, privind viclean la raftul cu sticle şi necerând mâncare. Era bărbatul meu după o zi de muncă, necerînd nimic şi tare înţelegător faţă de truda noastră la cules de mure. De bucurie, l-am sărutat şi am pornit să terciuesc mai cu nădejde murele pentru sirop. Mai aveam două ceasuri până la sosirea musafirilor. Ziua se îngâna cu seara şi undeva, pe creastă, aburi albi se ridicau din pădure; semne de ploaie. Amândouă cântam de se ducea ecoul melodios până departe, peste munţi, îmblânzind fiarele.

În grădină se şi adunaseră doi-trei bărbaţi, mirosind bunătăţile şi fumând, la taifas cu bărbatul meu. Casa lucea de curăţenie, masa sclipea şi frunze de ferigă, proaspete, aranjate după toate regulile artei, decorau masa şi interiorul. Mă chinuiam să scriu cu spumă de albuş de ouă pe turta dulce când Măriuca a scos un strigăt ascuţit, gata să scape sticlele din mână. M-am repezit la ea şi, moale, m-am lăsat pe un scaun. Toate trei, dar toate trei sticlele mai aveau pe fund câte o palmă de hidromel… Pruncuşorul de unt aproape că dispăruse, iar pelincile lui priveau hade: găoace de ou golite cu măiestrie. Ba, culmea tragediei, şi costiţa de berbecel era roasă până la ultimul oscior. Făt Frumos înghiţise tot! Măriuca s-a pornit pe râs – Doamne, şi ce rîs! –, de răsunau obcinele. Iar eu pe plâns, de vuiau munţii. Ce-i păsa ei că eu eram nevastă – şi încă de un an! – cu musafiri?

Când tragedia a răzbătut pînă în grădină, numai ce soseşte Făt Frumos. şi când vede că nu-i de glumit, adună trei funduri de sticlă într-una, o leagă la gât cu Nu-mă-uita, ia şi trei fire de ferigă şi munceşte omul repede şi cu pricepere, aşa că, săraca de mine, m-am pomenit râzând. Aş fi râs cu poftă, dar mă chinuia gîndul cum a putut el să bea, singur, două sticle. şi mă îngrozeam la ideea că musafirii vor bea toţi, cu aceeaşi poftă, ca şi Făt Frumos al meu. Dar nu apuc să scot turta dulce din cuptor, că pe uşă intră nevasta contabilului, care începu a-mi povesti. Şi tot povestindu-mi, într-un final am respirat liniştită. Lămurind lucrurile, spuse să bărbatul ei începuse aniversarea de la amiază cu Făt Frumos al meu. Că musafirii nu vin cu mâna în sân. Că hidromelul este o datină în asemenea ocazii, aşa că, doisprezece invitaţi fiind, douăsprezece sticle vor fi prezente. Până la urmă, punând şi ea mâna, am terminat toate la timp şi, ieşind cu faţa curată, în casă zarva s-a potolit. Ce oameni ciudaţi şi bucovinenii ăştia! Râd mereu şi din orice. Aşa că masa a fost grozavă şi tare veselă. Toţi râdeau şi scoteau din traiste: slană, pâine frământată cu barabule şi ce se mai găseşte pe acolo. Ouă, să tot fi fost vreo sută, că toate s-au dus. Ba, mi-au tăiat şi "mătugile" mele, plus pe "moţata" cea pestriţă.

Iar bărbatul meu le pândea din zbor şi, la un rug, în curte, aranjase o frigare în toată legea. Numai eu şi Măriuca am mâncat aşa cum pregătisem noi. Oamenii sînt nepricepuţi, nu preţuiesc ce e bun… Am servit, în farfurioare de crystal, turtă dulce cu sirop, plăcinte cu hidromel, poale-n brâu cu dulceaţă de smeură şi fragi cu frişcă. M-am mai luminat când am văzut ce daruri mi-au adus. Iar unul cu fluierul m-a făcut să-mi uit necazul definitiv şi să mă prind şi eu în joc cu toţii, cântând şi dansând până n-am mai putut. La urmă, ne-au ridicat pe braţe sus, sus de tot, şi pe mine, şi pe bărbatul meu, şi am cîntat "Cu fire albe în părul de copil". Moş Delarâu, bătrânul maistru din fabrică, a pus un genunchi jos, ca un cavaler medieval şi, în liniştea deplină, a declamat: *Pe malul Sucevei,/ În bătaia lunii,/ Ai venit copilă/ Frunţi să descreţeşti…* Am uitat cum curge mai departe textul acestui poem, cred că eram ameţită un pic. Pe măsuţa din colţ, un paneraş împletit din mlădiţe, ascundea o grămăjoară de ouă încondeiate, de la Paşti. Toate au fost darul Măriucăi, ascuns bine şi scos în admiraţia tuturor. Undeva, un cocoş cântă, vestind ivirea zorilor.

– Ce somn îmi este!

– Bilanţul meu!

Am prins nasul adormit al soţului meu cu două degete, ca să-l trezesc.

– Ascultă-mă, tu, sunt o bună soţie!

A tresărit buimac:

– Ce s-a mai întîmplat?, mormăi nemulţumit.

L-am întrebat rar şi răspicat cum să închei bilanţul. A făcut ochii mari şi, neştiind dacă e treaz cu adevărat, mă întrebă:

– A, bilanţul… Ce bilanţ?

Şi s-a întors pe partea cealaltă, hotărât să-şi continue somnul, nu înainte de a-mi arunca bosumflat, cu capul peste umăr:

– Bilanţul îl vei încheiea la patruzeci de ani, fetiţo! Şi, şi… eşti o soţie rea!

– Cum îndrăzneşti?! am sărit ca arsă.

M-a prins de gât şi, trăgându-mă delicat, aproape de el, mi-a şoptit la ureche, confidenţial:

– Eşti o soţie rea când îl tragi de nas pe Domnul şi stăpânul tău.

– A…, deci aşa! Bine, altădată am să aleg urechile.

Dar până atunci, mai bine să dorm. În definitiv, ştie el ce spune. Şi apoi, mai este o oră până va suna ceasul şi Făt Frumosul meu din nou îmi va trimite un sărut pe vârful degetelor de pe vagonetul care-l va duce departe, în pădurile ce se profilează acolo, spre Brodinioara.

A mai plecat un ziarist militar!

A trecut la cele veşnice, pe 21 februarie a. c., **ANTIP CONSTANTIN**, unul dintre cei mai importanţi jurnalişti militari din a doua jumătate a secolului trecut. General de brigadă din 1968, **Constantin Antip** s-a născut la 27 octombrie 1925 în comuna Telejna, judeţul Vaslui, studiind dreptul, istoria şi jurnalismul la Iaşi şi Bucureşti. Începe cariera de gazetar ca redactor la *Vreme nouă* (1945) din Vaslui, al cărei redactor-şef ajunge în 1946, de unde este propulsat direct în presa militară, cu gradul de locotenent, în octombrie 1948, la cotidianul *Glasul armatei* (din ianuarie 1952, redenumit *Apărarea patriei*). Aici va trece prin toate funcţiile, până la cea de redactor-şef al ziarului *Apărarea patriei*, în două rânduri: 23 iulie 1955-30 decembrie 1959, respectiv 1 iunie 1962-30 decembrie 1969. Şef al Direcţiei Propagandă din MApN (1969-1975), apoi director al Muzeului Militar Naţional (până la trecerea în rezervă, în 1987). Redactor-şef al revistei *Presa noastră* (1958-1965, organ al Uniunii Ziariştilor), al revistei *Magazin istoric* (1967), în ultimii ani făcuse parte din conducerea revistei *Diplomat Club*. Înainte de 1989, fusese titular al cursului de „Istoria presei" din învăţământul universitar, membru în diverse birouri şi comisii naţionale de profil, autor al mai multor cărţi între care de referinţă rămân *Istoria presei române* (1979) şi *Publicistica militară în serviciul apărării naţionale* (1983). A fost căsătorit cu **Felicia Antip** (n. **Solomon**) – redactor la revistele *Lumea*, *Tribuna României* ş. a. – care i-a dăruit doi copii. Prin dispariţia lui **Constantin Antip**, presa militară de la noi a pierdut un mare profesionist, un nume cunoscut şi respectat de câteva generaţii de ziarişti din cele mai diverse domenii, nu doar militar, de pe întreg cuprinsul ţării. (*ProARME*)

Constantin Antip: „Fără scris, nu se poate!"

Între timp, am renunţat, nu ştiu de ce... Dar acum vreo doi-trei ani, îmi venise ideea ca să-i caut pe toţi marii ziarişti militari, mă refer la cei consideraţi de mine mari ziarişti militari, şi să le pun, la toţi, pe rând, trei întrebări identice, ca să văd ce-mi răspund. Evident, celor trei întrebări li se puteau intercala şi altele, dar pe mine doar acelea mă interesau, anume: ce este ziaristul militar, care este cel mai mare ziarist militar român al tuturor timpurilor şi dacă la ora de faţă presa militară mai are vreo importanţă în societatea, eventual în cultura românească. Aveam un aparat digital *Canon*, extrem de bun pentru un neprofesionist în ale filmului, cu care i-am şi înregistrat, pentru eternitate. Şi reţin exact că întâmplarea a făcut să încep cu **Dumitru Rădulescu**, între timp trecut şi el la cele veşnice, a urmat **Viorel Domenico** iar al treilea, şi ultimul!, a fost să fie generalul **Antip**. Am mers anume la el acasă pentru treaba aceasta, ghidat de colonelul (r) **Traian Bucurenciu**, care cunoştea drumul şi era, oarecum, de-al casei. Se întâmpla, mi-am notat, pe 29 ianuarie 2009. Au trecut de atunci, deci, cam doi ani şi o lună. De ce nu am mai căutat şi alţii ca să-mi răspundă la cele trei întrebări, nu ştiu. Probabil că sentimentul zădărniciei, al inutilităţii unui astfel de demers s-a furişat pe parcurs în sufletul meu, deşi nu este exclus să fie din cauza oboselii, poate... Public acum răspunsurile lui **Antip** la acele întrebări, cu precizarea că la una din ele a ezitat să-mi răspundă: cea referitoare la cel mai mare ziarist militar din istoria presei noastre. Mi-a spus că să-l las să se mai gândească, i se păruse o întrebare dificilă. Ceilalţi doi dinaintea sa, coloneii (r) **Rădulescu** şi **Domenico**, îmi răspunseseră oarecum tranşant, fără să ezite prea mult: **Nicolae Bălcescu**, respectiv **Constantin Virgil Gheorghiu**. Argumentat... I-am devoalat, ca să-l provoc, părerile lor, dar **Antip** nu prea era de acord. A rămas, deci, să revin. Între timp, cum relatam, am renunţat la proiect şi nu am mai revenit. Dacă-mi pare rău? Nu ştiu ce să zic. În schimb, sunt de părere că vizita aceea oarecum intempestivă, însoţit de **Bucurenciu**, acasă la cel numit de cineva, cândva, Patriarhul presei militare, a fost un moment foarte benefic pentru mine, cartea la care încă trudesc îmbogăţindu-se cu minimum trei pagini cât se poate de importante. Graţie nu dialogului, ci mai degrabă a generozităţii cu care mi-a împrumutat o anume carte din valoroasa lui bibliotecă, restituită ulterior prin acelaşi argint viu care rămâne, în ciuda celor peste 80 de ani, jurnalistul militar **Traian Bucurenciu**. Aşa că dacă e să regret ceva, regret faptul că nu l-am cunoscut mai devreme. (**D.G.** Tgv. 27 febr. 2011)

– Cum aţi defini dumneavoastră, domnule general, ziaristul militar?

– Am mai scris, cândva, despre asta, în ***Observatorul militar***. Ca toţi ceilalţi, ziaristul militar nu trebuie să se considere un profet, un apostol, ci un om care să cunoască foarte bine viaţa, să ştie să o interpreteze şi să aducă informaţia necesară către publicul cititor.

– Dar această abordare este valabilă pentru toţi ziariştii, în genere. Ziaristul militar nu are nimic altceva special? Că unii dintre confraţii civili ne consideră mai mult militari decât ziarişti, iar militarii exact pe dos.

– *Surâde trist:* Îmi aduceţi aminte de un anumit moment, din 1955, când soarta a vrut să dau mâna cu Sadoveanu. Împlinea 75 de ani şi atunci s-a format o delegaţie din partea ziarului, ca să-l felicităm: Tarco, Lustig, Bejancu ş. a. Cineva l-a întrebat atunci cum de scrie el atât de bine despre tot felul de subiecte, nu numai despre cele istorice, care-l consacraseră. „Ei, maestre, a răspuns Sadoveanu, ca să scrii bine despre un strungar, nu trebuie să fii tu însuţi strungar, ci să cunoşti ce face el". Aşa este şi cu ziaristul militar.

– Ce importanţă a avut atunci, în vremea dumneavoastră de glorie, presa militară, şi ce rol mai are azi, dacă mai are, când este redusă atât de drastic?

– E greu de spus... Ceea ce pot să spun este că atunci s-a dat, într-adevăr, o mare, o deosebită importanţă presei militare. Şi un lucru la care am ţinut foarte mult în viaţă, ca redactor-şef, fără a fi împotriva liniei generale a partidului, desigur, a fost acela de a tempera sistemul de propagandă, de a-l simplifica încât să-l faci pe înţelesul omului. Adică, totdeauna, indicaţiile primite de sus le aplicam la nivelul minim, pentru că erau alţii care să exagereze; în loc de o poză a „tovarăşului" susţineau că să dăm două, inclusiv pe-a „tovarăşei"...

– Mai are presa militară vreo importanţă azi, domule general? Îşi mai justifică existenţa?

– Are! Fiindcă fără scris nu se poate! Televiziunea poate lua oricât, da..., dar nu poate lua totul!

Ură şi manipulare

de **Dan Nicu**

Am urmărit cu consternare ştirile despre atentatul terorist din aeroportul Domodedovo, din ianuarie a. c. Bilanţul trist: 35 de morţi şi aproape 200 de răniţi. Urmărind astăzi discuţiile legate de întâmplarea de la Moscova, de pe mai multe forumuri din Republica Moldova, Ucraina şi Rusia, am constatat câteva fenomene care ridică semne serioase de întrebare asupra măsurii în care anumiţi internauţi îşi păstrează calitatea de Oameni, cu care i-a învestit Cel de Sus odată cu apariţia lor pe lume.

Am citit, la început, articolul-dezminţire "Presa rusă foloseşte dezinformarea transnistreană", postat pe portalul UNIMEDIA. Jurnaliştii de la Chişinău îşi exprimă protestul faţă de preluarea unui articol cu titlul "Moldova aplaudă atentatul terorist din Rusia şi se bucură de decesul cetăţenilor ruşi", de către presa rusă de la agenţia transnistreană RIA Dniester. Numita agenţie de ştiri atribuie unor comentarii postate de către cititorii portalului UNIMEDIA un caracter reprezentativ pentru întreaga populaţie a Republicii Moldova. Am accesat portalul rus Newsland, care a preluat "ştirea" transnistreană, ca să văd reacţiile ruşilor după citirea dezinformării. La adresa http://newsland.ru/news/detail/id/621639/cat/94/ am putut testa pe propria-mi piele de moldovean ura provocată intenţionat în rândurile populaţiei ruse faţă de cei ca mine. Unul dintre comentatori îşi exprima dorinţa de "bărbat normal" de "a-i ateriza una la moacă" oricărui moldovean pe care îl vede pe străzile Moscovei, altul pretindea, pe baza "dovezilor istorice", că pământul moldovenilor este de fapt, proprietatea popoarelor slave, pentru că "a fost inclus în componenţa Regatului Galiţiei-Volînia, iar în vechime era populat de tribul rusicilor". O temă recurentă în multe comentarii era calitatea foarte proastă a vinului moldovenesc: "E cel mai prost din regiunea de sud-est a Europei"… "e chiar respingător". Alţi comentatori cereau o invazie a armatei ruse în R. Moldova, ca să-i "înveţe minte" pe moldoveni, sau debitau ceva de genul "Moldovănaşule, stai cuminţel! Sunteţi un poporaş patetic, de nimic, care nu a oferit nimic lumii, niciun scriitor, niciun poet, niciun savant, nimic". Apoi, s-a trecut la bancuri despre constructorii moldoveni care lucrează la Moscova. După bancuri, au urmat îndemnuri la deportarea tuturor celor concetăţenilor noştri care muncesc în capitala rusă. "Nu avem nevoie de ei, trebuie să-i reînvăţăm pe ai noştri să muncească, iar dacă nu vor, o să-i obligăm!" ameninţa un rus înfuriat, recunoscând, probabil, înclinaţiile alor lui spre lăsarea pe tânjală. S-au mai spus multe porcării, s-a aruncat în stânga şi în dreapta cu insulte, folosindu-se tot arsenalul urii interetnice de factură sovietică. Un ucrainean din Lvov zicea: "Bine că v-aţi dat arama pe faţă, moldovenilor! Acum mi se confirmă gândurile pe care le aveam în iunie 1992, la Cocieri. În chestiunea moldovenească, ne înţelegem perfect cu ruşii". Mă întreb, oare cine vorbea cu mulţi ani în urmă despre "internaţionalism", despre "prietenie între popoare?"

Nu am mai stat să fac o statistică a tuturor comentariilor, însă trebuie să menţionez că au intervenit şi mulţi ruşi care au condamnat atacurile la adresa moldovenilor, ba unul a spus chiar: "Ura lor faţă de noi, de ruşi, vine din modul în care i-am tratat noi pe ei. Au tot dreptul să-şi apere libertatea". Alţii au afirmat că asemenea comentarii instigatoare nu trebuie să-şi atingă scopul, adică să provoace conflicte interetnice. Am tot respectul pentru aceştia. Nu despre ură, însă, este vorba. Eu nu înţeleg cum un popor întreg poate să urască alt popor întreg, şi de ce ar fi nevoie de această ură. Este vorba de manipulare. "Multstimaţii" "jurnalişti" transnistreni nu au tradus, intenţionat, toate comentariile scrise în limba română pe UNIMEDIA, pentru a induce în eroare publicul rus. Trebuie să amintesc, deci, că existau, pe lângă comentariile cu adevărat oribile care îşi băteau joc de suferinţa oamenilor, şi multe intervenţii care le condamnau pe acestea.

Calitatea de OM nu cunoaşte graniţe etnice sau naţionale. La fel şi cea de NE-OM. Aici, nu pot să nu vorbesc despre comentariile postate de către unii cititori ai Unimediei. Cu riscul de a fi acuzat de către unii dintre aceştia (poate că pe unii autori ai "perlelor" îi cunosc personal) de lipsă de patriotism şi românism, de "pactizare" cu "duşmanul etern Rusia", afirm că niciun fel de patriotism, niciun fel de dragoste de moşie nu poate justifica insultarea memoriei unor victime nevinovate, lipsite de apărare, ale teroriştilor. Chiar dacă aceştia din urmă pretind că luptă pentru libertate. Nicio luptă pentru libertate nu poate legitima atacarea şi uciderea unor oameni care nu fac decât să-şi vadă de viaţa lor. Eu dezaprob şi condamn orice fel de terorism, oricărui ideal ar sluji el. Teroriştii nu-şi servesc idealul, ei îl distrug. Să omori oameni nevinovaţi, pe care nu-i cunoşti şi care nu ţi-au făcut nimic, nu reprezintă un act de bărbăţie. Reprezintă un act de laşitate extremă.

Umor de tranziţie

De la lume adunate

de **Rheea Delfi**

O firmă specializată în asasinate plătite făcea o nouă recrutare pentru o comandă cu totul şi cu totul specială. La sfârşit, după preselecţii dure, mai ramân trei candidaţi, între care şi o femeie.

Proba finală, practică, era una şi aceeaşi pentru toţi trei, sorţii făcaând ca femeia sa se prezinte ultima. În consecinţă, plin de avânt, sigur pe el, primul bărbat, un blond dur, cu chip de înger, dar privire de killer, tipul vikingului mulţumit de sine, se prezintă în faţa comisiei, ferm convins că va trece examenul ca şi pâna atunci, cu brio. Fără multe introduceri, este dus pe scara unui bloc părăsit, i se dă un pistol *Beretta* şi i se spune că dincolo de uşă, pe un scaun, se află soţia lui.

– Ucide-o!, sună ordinul.

Individului i se pare că nu a auzit prea bine:

– Glumiţi? Nu-mi pot ucide nevasta, totuşi, este mama copiilor mei!

– Desigur, aprobă examinatorul, dar în cazul acesta e clar că nu este o slujbă pentru tine!

Al doilea bărbat, un tuciuriu uriaş, cu bot de maimuţă şi palma cât lopata, în schimb cu o privire extrem de agreabilă, primeşte cam aceleaşi instrucţiuni, intră în cameră şi, după cinci minute de linişte, iese cu privirea-n pământ:

– Allah îmi e martor că am încercat, dar mi-e imposibil... Chiar era mama mea!

Vine rândul femeii, o roşcată suavă, genul inocenţei întruchipate. Logic, i se spune că trebuie să-şi ucidă bărbatul. Zice "am înţeles", ia pistolul, intră în cameră şi imediat se aud mai multe împuşcături. După care o serie de înjurături straşnice, de mamă, de dumnezei, de toţi sfinţii, urmată de strigăte, troznete, lovituri în pereţi, bufnituri pe duşumea, tot tacâmul. Apoi, brusc, se aşterne o linişte mormântală, pe fundalul căreea femeia, obosită şi transpirată, iese pe uşă cu acelaşi aer inocent, însă scuzându-se:

– Regret să vă anunţ că, gloanţele fiind oarbe, şi neavând încotro, a trebuit să apelez la scaun. Noroc că era dintr-un lemn destul de tare…

Morala: *Când este vorba despre o treabă serioasă, nu vă mai încurcaţi cu bărbaţii.*

*

Frizerul, tăindu-l pe client de vreo două ori, încearcă să converseze, ca la frizerie, intenţia lui fiind şi aceea de a-i abate gândul în altă parte:

– Aţi mai fost la noi până acum?, distinse…

Clientul, mirat :

– Nu, domnule! Urechea mi-am pierdut-o în accident de maşină.

Grafica: Cristian Vecerdea

*

Un bancher, la taclale cu prietenul său:

– Imaginează-ţi, m-am îndrăgostit! Ea are 20 de ani, pe când eu... 65! Ce crezi, şansele mele vor creşte daca îi voi spune că am 50?

– Şansele tale vor creşte dacă îi vei spune că ai 80!

*

Şeful, oarecum indispus, către secretară:

– Cine ţi-a spus că, doar pentru că te-am sărutat de câteva ori, ai dreptul să leneveşti toată ziua?

Ea, inocentă precum Maica Precista:

– Avocatul meu !...

*

Pe vremea telefoanelor cu disc, un tânăr absolvent al Academiei Militare, arma infanterie… neagră, foarte încântat de postul pe care fusese repartizat într-o mare unitate din Capitală, de cum s-a prezentat la slujbă, chiar în prima zi, a şi sunat la popotă, şi, crezând că se adresează ospătăriţei de serviciu, a ţipat în receptor cu glas autoritar, de viitor mareşal:

– Adu-mi o cafeluţă, fata mea! Dar vreau viteeeeezăăă!!!

La celălalt capăt al firului, prompt, mai prompt decât se aşteptase locotenentul, i-a răspuns o voce la fel de gravă, numai că un pic mai groasă şi sigură, de jupân:

– Cred că ai băgat degetul cu o gaură mai încolo, dobitocule! Ai habar cu cine vorbeşti ?

– Nu, a răspuns locotenentul, sec, şi, curios nevoie mare, s-a grăbit să ceară lămuriri: Cu cine vorbesc?

– Vorbeşti cu comandantul brigăzii, imbecilule!!!

Fără să se piardă cu firea, acum, că tot o făcuse lată, locotenentul a ţipat şi mai tare ca prima dată:

– Dar tu ştii cu cine vorbeşti, imbecilule?

– Nu!, răspunde generalul, sincer surprins.

– Perfect! declamă locotenentul mai mult decât uşurat. …Şi închide.

FILIP KÖLLO

Data şi locul naşterii: 21 noiembrie 1956, Ploieşti, România
Studii: Institutul de Arte Plastice "Nicolae Grigorescu" Bucureşti
Din anul 1990 este membru al U.A.P. din România
În anii 1985, 1986, 1987 participă la lucrările de restaurare a bisericilor mănăstirilor Zamfira şi Cheia judeţul Prahova.
Expoziţii de grup:
Între anii 1980-1986 participă la toate expoziţiile organizate de filiala U.A.P. Bacău.
Din 1986 participă la toate expoziţiile organizate de Filiala U.A.P. Ploieşti.
Din anul 1981 participă la saloanele naţionale de pictura:
1981 Suceava; 1981 Botoşani; 1981 Iaşi; 1981,1982,1983,1984,1985,1986 Bacău; 1986,1987,1988,1989,1990, 1991,1992 Ploieşti; 1992-Teatrul Naţional Bucureşti; 1994- "Simeza" Bucureşti; 1995-Expoziţiile de Grup Escrennes, Franţa; 1996-Expoziţiile de Grup Rumanische Impressionen - Forum Norderstedt, Germania; 1996,1997,1998,1999.

Grafica: Octavian Covaci

